

Napút-füzetek

83.

Handó Péter

Szín-tézisek

Tragédia-monológok
Madách Imre szellemében

Első szín

A trón magasából

„Megátkozom, aztán tiéd legyen.” Kezdd e két földből sarjadttal szabadon valamit, még ha az eredendően nem is a dicsőségem rombolására fakadt! Lehetőséget adok arra, hogy bizonyítsd, szájalásodon túl mire futja erődből, tehetségedből.

S hogy részt vettél a teremtésben? Badarság ezt mondanod. Könnyedén cáfolhatnám, ha érdemesnek tartanám rá feccsérelni a szót. A tényektől függetlenül jussot kapsz. Egy parányi, de mélyen gyökerező helyet. Lássuk, mire mégy vele! Pártoskodásod ott mit fogan? Csalárd jövőt? Ezt nem gondolom, hisz' nem lennél, ha éppenséggel azt akarnám. Próbálkozhatsz, mert kegyes kedvemben vagyok! Ostoba fölvetésed cáfolatáért nem áldozom be a hetedik napom nyugalma. Az Éden közepén álló fákat ármánykodó természeted szerint birtokolhatod. Azt azonban ne feledd, nekem, a teremtőnek, továbbra is minden magasztalás kijár azért, melynek része, s innentől részese lehetsz! Másfelől szívből sajnálhatod, hogy trónusom mellől tovasompolyogni készülsz. Hogy az angyali kórus összhangjából kimaradsz, azt meg százszor bánhatod.

Ismerlek jól. Föl nem foghatod, mily' magasztos gyönyörűség nézni azt, ami belül születik, de kívül ölt alakot, önálló életre kél teremtésem nyomán. Örök szellemiényemből foganva miként nyer testet egy múlandó világ. Miben gyarapszik, s miben fogy el az idők során.

Veled szemben én állandóként szemlélhetem e változót. Mértéket adok az alkotott mindenség számára. Elrendelést. Ez tudatosodjon benned és tudatosítsd benne, ha magaddal rángatod! Eszerint legyen azzá, kit belé plántáltam a reám való hasonlósággal. Különböztetlek a színről még a porát is. Fölszámolom a félresiklott lények tőlem kapott jólétét, mint már annyiszor.

A balga teremtmények mindenkor könnyen képzelik, az általuk lakott az egyetlen világ, mely fölül kiterjeszthetik hatalmukat. Higgycék, célja van! Belakni így kényelmes ezt. Még az angyalok hite megőrzéséhez is. De, ha a gyönyörűség elfogy, mit bennem kelesztenek, vagy ellenemre fordul az önmagára ébredt anyag, pusztítók. Mert tökéletes vagyok, miképp' hozhatnék létre tökéletlent? Sosem hibázhatok. Egyetlen szerves selejt sem származhat tőlem – ezt bizton állíthatom. Az csupán a te mesterkedésed következménye lehet, ki velem rivalizálásra vetemedsz folyton.

Átkom a fákon – elidegenít. Műveimtől elidegenítem kikövetelt jussodat. Hiába állnak középen, nem részei többé gondoskodásomnak. Elérted: immár a teljesség eredendően centrum nélküli. Ha minden megbomlik a tulajdonodban álló rákfenétől, nincs kegyelem, megsemmisítem a világot, formálok egy másikat. Van még elég újabb hat napom.

Az első pillanat folyton fölmagasztalt, és fölmagasztal. Ez kedves előttem. Aztán fölbukkannak a kételkedő alakok, hogy aláássák a jól működőt. A teremtés-játék részeként engedem s várom, a világból mit hoz ki ezúttal a lázadás, a szabad akarat általi függetlenedés. Ha minden a helyén áll, nem túl szórakoztató. Jó móka ez a megengedés. Talán unatkoznék, ha újra és újra nem kellene megismételnem az anyag keletkeztetését, ha nemlét venne körül? Mint óhajtod, a kísértékíséret ura – ím'! – sokadszor lehetsz.

Tróntól távozóban

„Fukar kezekkel mérsz...” Nagy úr vagy – ennek tudatában létezel. Ám nem sejtöd, amit én időtlenidők óta tudok: épp oly tökéletlen vagy, mint amit létrehoztál bennem és általam, amit szórakoztató játéknak titulálsz csupán.

Gondolod, észre nem veszem, engem is belekalkulálsz minden művedbe, hogy így leplezhesd hibád, a dicsfényt kívánó érzelgősségedet?

Nem vagy mindenható, ellenben büntetni szeretsz. Szükséged van rám ehhez. Te nem virágoztathatod fel a bűnnek talaját, még ha a világ centrumában is jelölted ki a helyét. Kellek én, a lázadó, a Mennyek országából kitaszítható, aki ellenedre tesz és tetet, akire és akiért lesújthatsz. Tőlem függ az általad kívánt műsor minősége.

A dolgokat látszólag csak egyféleképpen viseled el – ezt sugallod minde nekfelett. Táplálsz és fönntartasz egy illúziót magadról, mivel, amihez nincs merszed, kezemre bízod azt. Úgy teszel, mintha az általad teremtett világot a jószág uralná, amit pedig nem, az tőled függetlenül keletkezett vagy én rontottam el. Csakhogy, ha minden romlandó és romlott, akkor a teremtésed meg sem történhetett? Kié 'hát a világ, mielőtt megsemmisítetted? Vajon ki mondhatná meg, hiúságodból hány vég fakad? Neked szórakoztató játék csupán, másnak, lényeidnek véresen komoly, mit cilinderedből előhúz a kor.

Kiűztél ismét? Ez is a cinkelt lapjaid egyike. Diadalra vágysz, arra, legyen miről zengen. Kell egy nem-hozsannázó, akit szorongathatsz, elég bátor ahhoz, hogy ellenszegüljön, bármit is kockáztat azzal. Kellek én, akinek az orrába csupán fokhagymaszag árad az angyali kórus felől, s túlon túl nyálás és alázatos az a beszéd, mit híveid összehablatyolnak napkeltétől napestig. Fényeznek, holott a világosság fikarcnyi része sincs a birtokukban. De még a fölismerésének képessége sem, hiszen azt jobb, ha magammal viszem. Nem látni a valót mindig kellemesebb az angyalkáidnak. Még neked is, ki létrehozol s eltörölsz, kiváltságos helyzetben vagy.

Te, az örök, miképp lehetnél egyetlen, ha a magadon kívülit létezni engeded? Miképpen lehetnél állandó, ha itt vagyok én, aki új és új formát adok neked, amikor szembesítelek? Mert tagadhatod, átkozhatod, pusztíthatod teremtményeid, mások ők, mint te vagy, s ezt láttatom veled. Hunyhatod szemed, nézhetsz félre, amit létrehoztál, visszahat. Okozó voltál, s okozat leszel. Gondoskodom róla – elhiheted.

Nem vagy tökéletes. Zenghet bármit az érdekből köréd szegődők kara, csak hatalmad múlja felül másokét. Ezzel kérkedni, visszaélni, ebből erényt kovácsolni, nem túl nagy uralkodóra vall. S hogy a világodban ezt viszontláthatod, beleborzadsz? Retteged a tükröt, mit elébed tart létezésével? Csinálhatsz jobbat, mint amire képességed lehet? Csinálhatsz mást, ezt mért hiszed?

Megmutatom határaid. Nemes lesz a küzdelem. Nem gondolod?

Tiéd a mű, enyém a nagysága felőli kétkedés, és nem alaptalan.

„Hol a tagadás lábát megveti,
Világodat meg fogja dönteni.”

Második szín

Mit érsz?

„[L]ásd, mit érsz magadban”, ha tilalmamra fittyet hányva isteni dolgokat tudni vágyasz! Kipróbálhatod, mire viszed gondoskodásom nélkül a véges idődben, a kételkedés szellemére bízva sorsodat.

Amint akartad, részesülhetsz megismerésben. Nyitva áll előtted a lehetőségek kapuja. Ám már borítékolhatom is, nem fog tetszeni, mit föllelsz önmagadban és a világban. Visszasírod hamarosan ezt az édeni teret, ahol a vágyad előbb beteljesült, minthogy fölismerhetted volna. Ez'tán csak kullogsz utána vagy üldözöd, kioltani sosem fogod lelked sebző parazsát. Hiába hiszel vagy remélsz, más nem segíthet, egyedül kell az életed végigküzdened. Rám ne számíts! Elárultál.

Elejétől fogva sejtettem, könnyen megkísérhető vagy. Gyöngye még a jellemed a gonosszal szembeni ellenálláshoz. Hiúságod meg elég egy kicsit meglegezni, már elvesztél. Tilalmat szegsz, ha azzal kecsegtetnek, hogy nem csak külalakban, hanem egyéb területen is hozzám hasonló lehetsz. Effélét hihet-e más, mint ki esztelen?

Nem volt elegendő az öröklét? A társaságom? Tág ligeteimben sétálva fölöslegesen intettek tanító szavammal, rosszat ne tégy, a tiltott fák gyümölcsének ízlelését kerüld. Vonzott az ismeretlen titkok mételje. Megkóstoltad – gyermeki dacból is. Mit vártál? Elnézzem? Viseld a következményét! Ez így dukálna testvérek kötött is. Mért tennék veled kivételt? Nem vagyunk egyivásúak.

Világosságra vágytál? Mindegy lenne tán, hogy a belső fényedet ki gyűjtja meg, kinek a nevében ragyog, s milyen céllal? Általa dicsőség lengi-e be utad vagy csak bűzös por kavargó körötted, mert jó firma mestert választottál?

Döntöttél, szabad vagy. Nem elengedlek, hanem küldelek. Innen menned kell!

Merre tovább? – kérde magadtól. Netán a csábítót követed életed végéig? Teheted, ha így akarod.

Csekélyke reményt számodra azért még meghagyok. Szorult helyzetekben majd őrangyalként feltűnik a szebb jövő lidérce. Kapaszkodhatsz belé. Esztelenségbe ne kergessen a kétségbeesés, inkább hajtson előre, az általa elképzelt kiút felé!

Vissza szeretnél térni egykoron? Bizonyítsd, hogy nem ördögtől való teremtmény költözött a szívedbe! Nem buktál el egészen! Válaszolj a sorsod keserítőnek tisztos felelettel, ha a lelkeidből ide visszamenteni kívánsz valamenynyit! Fogd fel a rád mértet próbaként, és így fogadd el! Különben a küzdelmed árnyékbokszolássá válik, s vergődéseden jót kacag, ki időelőtti veszted óhajtja. Merthogy halált ízeltél, ebben máris bizonyos lehetsz, hiszen minden további tudásod megelőzte ennek felismerése. Nem alapozhatsz többé öröklétre. Eljátszottad.

Fognak a pillanataid. Menj! Itt nincs helyed. Halhatatlanok birodalma ez. Menj, dolgozz meg az életedért! Mutasd, mit érsz!

Elveszve

„Végünk van!” A gyümölcs, mi nékem a szomjamat oltotta, a te szádba kerülve méreggé vált. Ki gondolhatta, hogy ami számomra csupán egy ismeretlen, ám annál vonzóbb ízt jelent, az rád, ha kóstolod, büntetést hoz? Azt se hittem, utána engem is magaddal rántasz azért, mert hozzád tartozom.

Már tudom, vétkes csak te lehetsz. Minden tilalom neked szól. Ha megszeded, az az én bűnöm is. Ilyenkor rajtam is csattan az ostor. Előle el nem rejtőzhetem.

Miért közös a szenvedés? Miért csak így közös? Osztozhatnánk rajta más-képp' is.

Egy falatnyit kóstoltál a tudás gyümölcséből, s mennyi baj zúdult a fejünkre – tiszta szívemben egyre erőteljesebben tapasztalom. Soha nem tehetjük jóvá hibád, hogy rossz döntésemben követtél, cinkosommá váltál. Pedig inkább vigyáznod kellett volna rám. Óva intened, ne tegyek az Úr rendelkezése ellenébe semmit. Vagy legalább tettemben ne követtél volna. A felelősség sosem az enyém – ezt mindig is tudnod kellett. Csak ami tőled származik, annak van foganatja. A bűnödnek büntetése.

Áruld el, most mitévők legyünk? Eddigi éltünknek végleg búcsút inthetünk. Innentől hontalanként menekülhetünk Isten haragja elől? Vagy erre bármiféle megoldást lelhetünk a világba kítaszítva? Mondd, mi vár? Tudásod erre orvosságot jelenthet?

Szörnyűséges dologba keveredtünk. Előre föl nem foghattam, különben visszatartom elsőként nyúló kezem.

Valaki gondoskodik majd ez'tán felőlünk? Reszketek. Meztelen testemen hűvös borzadály futkos. Pórségünket mivel fedhetnének el? Nem érzed, mily' védtelenné váltunk egyetlen pillanat alatt? Kiszolgáltatottak lettünk. Bőrömon tapasztalom, mint ridegül a körülvevő közeg. Tégy valamit! Mentsd meg mindkettőnket!

Láthatod, nem ezt akartam. Egy kicsinység miatt miért bánik el az Úr ily' kegyetlen velünk? Nem vagyunk-e gyermekei? Kötelezettsége évégett ne lenne tán felénk?

Nagylelkűségét továbbra is gyakorolhatná fölöttünk! Mától hálát repesnek napestig, csak ne úzzön el a közeléből! Félek, örökre magunkra maradunk, ha e kertből kilépünk.

Nyomasztó sejtelem futkos bennem: a mindenségben iszonyúan árvák vagyunk. Mily' hatalmas az az örvény, amely innen elragadni készül. Hogyan bírhatnánk le ezt, ha az első csábító szónak felültünk? A matériára nem mondhatunk nemet. Részei, részesei vagyunk.

Itt ölelj meg még utószor! Legalább a szeretet bizonyosságát vigyük magunkkal. Erre az ölelésre emlékezz talán könnyebb lesz bármit elviselni abból, mi vár. Mi ellen semmit sem tehetünk.

Semmik vagyunk már.

Bíztató

„Csüggedtek?” Talán először, de nem utoljára. Inkább fel a fejjel! Előre nézzetek! Nem ily' szomorú dolog menhelyet veszteni, ha egy világ tárul fel helyette, amely megszerzhető, belakható. Több lehetőséget kínál fel az ekképp' kivívott jövő, mint az édenbéli időtlen és céltalan enyelgés. Csak akarnotok kell és cselekednetek. Bízni az önerőtökben. S nem visszarettenni, ha fölmerül valami akadály.

Az imént egy kerub utatok állta ugyan, hogy a halhatatlanság gyümölcset ne ízlelhessétek meg, fokról-fokra fejlesztett bölcsességeitek maradhasson az egyetlen kincsetek, ám ezzel mitől fosztódtatok meg? Az önfeladt semmittevéstől, hogy soha semmit sem késő megtenni, ezért nem is érdemes? Állítom, hogy inkább időt nyertetek így az időtlenséggel szemben. Életeknek – íme – súlya lett, távlata és története. Használjátok ki! Legyetek nagykorúvá! Az Úrnak kedves gyermekkedélyt hagyjátok magatok mögött! Lejárt a szavatóssága. Mától bukéja van, nem illata. Elég volt az émylyítően édes kábulatból – nem gondoljátok?

Hogy innen menni kell, miért adnátok át magatokat a kétségbeesésnek? Gyümölcseim közül nem elegendő-e a tudásé ahhoz, hogy mindent elérjétek? Ha nem is éppen ingyen, de elvehetetlenül. Javaitokban szemlátomást gyarapodni fogtok, mikor ésszel tesztek érte. Nagyságotok fokmérője lesz majd a bekalandozott utatokon való helyállásotok. Ezért még szenvedni is megéri – meglátjátok. Több az, aki többet próbál. Félelmébe be nem gubózik.

Keseregésre semmi okotok, míg engem magatok mellett láthattok. Előttek végtelennek tetszik a határ. Nyissátok meg felé az értelmetek! Esméljétek! A megismerés még Isten által is megirigyelendő messzeségig juttathat el, ha cselekedni van bátorságotok. Már pedig sok minden ezen múlik. A gyáva marad hazátlan. Miért is fognátok vissza merszetek?

Én a második helyet untam el, s váltam miatta száműzötté, mégsem búsulok. Ti – a szellemvilág számára – egy számozatlant hagyhattok hátra magatok mögött. Mit keseregtek? Ezért még kedélyt sem érdemes veszteni, oly' jelentéktelen az égből nézve. Majd, ha szellemben megerősödve buktok el, akkor már lesz miért csüggednetek. Most még üres edényként álltok, akár a jövőtök. Töltsétek meg tartalommal! A rátok váró küzdelem annyira mindennel kecsesget. Vágyatok tüze nem lobog-e miatta egyre jobban? Mily' hatalmas a föltáruló ismeretlen, benne mennyi fölfedezésre váró titok, mely óhajtja érkezéséteket. Még engem is várakozásteljes izgalomba hoz.

Mire vártok? Szabadon és emelt fővel, csak így, előre! Semmit sem vesztek, ha e gyerekkertből odébbálltok. Ellenben sorsot nyerhettek.

Az Éden elhagyása

„Idegen már s kietlen ez a hely.” Az imént mindenségnek tűnt még, de már oda a varázsa. Túl sivár a lehetőségeiben. Bennem több rejtezik. Fölnyílt a szemem, pontosan látom, ehhez a világhoz alig van közöm. Kész formáját, törvényeit rám erőltették, nem szólhattam célszerűségeik felől, mert előlem rejtették azt. Csupán betarthattam, ám ez oly kevés, mióta ráébredtem a tudás hatalmára, melytől elzárva voltam idáig. A lét illúziójában való elmerülés helyett élni akarok! Tapasztalni, megérteni és teremteni. Túl szűkös a szabályokkal körülbástyázott tér, még ha Isten kedvére lakhatom is be. Fogoly vagyok, míg magatehetetlen gyermekként kezelnek, s igyekeznek ennek megfelelő állapotban tartani. Zárt osztály – kényszerzubbonyokkal – már nem nekem való. Sejttem, a képességeimmel mire vihetem. Éppen elég ez ahhoz, hogy innen örömmel álljak odébb. Saját sorsom akarom kibontani, beteljesíteni, nem az eleve elrendelteket. Az Éden langyos és közhelyszerű. Hiányzik belőle a megismerés lehetősége, az ismeretlen fölfedezésének mámore. Csak hozsanna van az égi kar előéneklésével. Ez kevés egy emberléten át, akkor is, ha örökidőig kitart. Közélebb kell jutnom a dolgok eredetéhez! Tapasztalni akarok, s ha kell, szenvedni is, ahogyan csak az képes, aki egyedülvalóságával szembesül. Itt semmit sem érzékelhetek, ami igaz. Látszatokkal vetek körül. Magam sem voltam több korábban, de felvirradt a napom. Ízét érzem számban az új világnak, melyet kedvemre és tehetségem szerint alakíthatok. Az emberi kaland tűzbe hoz. Édes borzongást nyújt ez az izgalom: kiűztek a falak közül, védtelen vagyok, ám tárgul a tér körül. Előttem a belakható végtelen, mint megvalósulásom színtere. Dönthetek, merre tovább. A választásaimban rejlő felelősség súlya rám nehezedik, s ez büszkeséggel tölt el. Hódíthatok. Kiemelhetem az univerzumot öntudatlan állapotából. Eszméltehetem, akár önmagam. Az én esélyem a világ esélye is arra, hogy fölnőjön, megvalósítsa a benne foglaltakat. Azt, amit még Isten sem gyanít, hisz’ a rendszer működésével, működtetésével bukkan elő.

Még minden titok, idegenség, fölfedezésre vár. Hogy nincs védőburok? Fal? A születésben rejlőnek, a kockázatnak is megvan a maga szépsége. A valóság megismerése nem eljátszása az édeni állapotnak, hanem meghaladása. Felnyílt a szemem. Az isteni dics árnyékában tartottak eddig, akár egy oktalan állatot. Sivár egyhangúság övezett, habár egyedülként formált a képére. Hozzá hasonlatossá tett – talán belülről is. S hogy kiűzött, tehetett-e nagyszerűbbet velem? Új lakom tágasabbnak, színesebbnek, változatosabbnak tűnik. Úgy tetszik, határtalan. Rám vár, hogy dolgaiban rendet találjak, hogy nevesítéssel dolgoit kiemeljem a nevezetlenség homályából, értelemmel ruházzam fel.

Még semmim sincs, de mindenem lehet. Mit bánjak abban, hogy pőrén kelek útra? Szemérmemet elfedhetem. Eztán, amit magamra öltök, az munkám gyümölcse, tisztán az enyém. Cselekedeteim által lesz, s nem egy Mindenható szabja rám. Uram vagyok, nem elkötelezett, lekötelezett. Ember, aki szabad akarattal áldott.

Harmadik szín

Álomra térve

„Hadd lássam, miért küzdök, mit szenvedek.” Jöjjenek szememre a jövődöm képei! Beszélje el az álmom, merre sodor majd az élet, mit cselekszem, az mivé fajul! Dicsőség vagy kudarc vár-e rám? Bármiképp’ is lesz, ismerni akarom ezt!

Pillanatnyilag adott a világ nyers valósága, melyet szabadon megmunkálhatok. De vajon rajtam áll, mivé teszem? Végig uralom majd a történeteket vagy a tettem visszahat és mássá formál, mint amivé válni szándékozom? Tervem meg tudom-e valósítani, ha az időm arasznyira mért? Máris érzem a végességemet.

A rám váró kihívás oly összetett, hogy izgalmam folyvást fokozódik. Minél inkább átadom magam a világ forгатagának, annál jobban elfog a félsz, hisz’ a lehetetlen körvonalazódik minden egyes eleme megértése nyomán. A titok fátylát bárhogy oszlatom, számos másik támad a helyén.

Talán emberarcúvá tehetném a mindenséget, így kerülne hozzám közelebb. Mint Isten engem, én a világot formálhatnám a képemre. De ezzel vajon mit szabadítanék el vagy fel? Jó-e bármiféle hasonlatosság? Vagy nem? A különbségekben van a lényeg – néha azt hiszem.

Mielőbb látni akarom, mi vár reám! Számottevők-e az egyedi vonásaim? Hová jutok utam során, ha legjobb erőm bevetésével küzdök rajta? Mit tudhatok előre? Amit az álom megmutat, nem illúzió-e? Az biztos, csupán vízió az ekképp’ kapott, mert azt tárja elém, amire a jövőben kerül sor, vagyis azt, ami még nincs, de lesz. Éppen így lehet? Hol van hát akkor a szabadság? Az önrendelkezése? Nem arról lesz-e szó, hogy be akarom majd váltani azt, amit az álom jelez?

Telítve vagyok kérdésekkel és kétségekkel, pedig a tudás gyümölcsét izeltem meg. Ami kíváncsivá és nem tudóssá tett. Az utóbbiért dolgoznom kell, azt hiszem.

Mi nyomaszt e tág határon belül? És miért? Isten már nem szól rám, tehetem azt, amit kedvem vagy szándékom diktál. Nincs határa sem a gondolatoknak, sem a megcselekedésének. Teremthetek korlátlanul kicsit és nagyot.

Üres edényként kaptam meg magam, s vele szabadságomat, vagy szabadságom látszatát. Megismerések révén nekem kell feltöltenem – amennyiben lehetséges. Miért? Mennyi erőt emészt ez még föl belőlem.

Tudást kaptam-e akkor valójában vagy hiányának érzetét? Esetleg a hiány fölismerése lenne a tudás? Sejtése és megfogalmazása annak, ami még nincs?

Leginkább kíváncsiságot kaptam, mely elhitesi velem, ha lehajtom fejem a kalyibában, álmodni fogom az elkövetkező időt. Ám megvan-e hozzá a képességem, hogy lássak? Talán csak sugallat lesz az egész. És ha nem, lesz-e értelme felébrednem, megcselekednem a jövődőt? A megváltoztathatatlant?

A látás vágya minden félelmet fölülír bennem. Reszketek. Mit álmodom?

Kalyibába tartva

„Nem lankad-é el, nem veszít-e bájam”? Akire éppen pazarolom, mindig elfogadja-é? A szüntelen megújulásban ébresztek-e majdan olthatatlan vágyat a testem iránt? Hoz-e az elkövetkező idő oly változást, mely figyelmetlenné teszi férfim, s más felé fordítja szemét? Mikor mit kellene cselekednem ahhoz, hogy örökkön körülöttem forogjon a világ? Hiszen elsőként én léptem a centrumába az ott termő gyümölcsökért. Én vettem el azt. Ízleltem. Bennem volt elég merészség a változtatáshoz, mi mozgásba hozta és tartja innentől a dolgokat. Nem kerülök-é ennek jogán a középpontban?

Az Isten biztosította állandóságban valamennyi holnapi nap ugyanazt az ösvényt járta be. Kiszámítható volt még a levegővételek száma is. Szüntelen ismétlődtek az események, mert semmit sem hajtottunk benne végre megtörése érdekében. Most már minden pillanat tettet kíván, melynek végeredményébe a véletlen épp úgy belejátszik, mint a megszerzett szabad akarat. Dolgozhatunk, ha élni akarunk.

E kalyiba is mennyi munkát kívánt, míg felépült. Gyöngye kezem kérgesedett belé, míg osztottam az észet és segítettem a munkát. Ám ha a mindennapok teendői nem csak tenyerem keményítik meg, mi tartja majd mellettem a férfim? Az időközben szálkásodó idomok talán?

Egyszerű lenne azt gondolnom, örökké tart a vonzalom. De nem csak a perc fogy, e zsarátnok is elhamvad, ha a tüzét semmi sem táplálja. Lesz-e hát elegendő csáberőm, hogy amit megízlelek, azért a másik is éhvel nyúl? Tudni szeretném, mit veszítek majd a vég felé tartó újulásban! Maradok-e az, aki eddig voltam, vagy idővel elcsúfúl ábrázatom? Biztonságos otthonná válik-e a világ, ha azt akarom, ha képességeim a létrehozatalára összpontosítom? A jövő panorámáján én ragyogok-e?

Világítson föl az álom! Kérdéseim nyitottan ne maradjanak! Lássam, mivé alakulok!

Szépségem a legnagyobb vonzerőm, mellyel megtartani és elveszejteni is lehet – tudom. Csak ez az adottságom ne csorbuljon! Minden más csapást hősként viselek, ha kell. Vagy ha nem bírom, elérem a rajta való változtatást. Kikönyörgöm azt. A lehetetlent nem ismerem, még ha mással is számoltatom föl.

Férfim mellé heverve lássam jövőbeli önmagam, merre tart testem változása, története. Hová juttatom el létem, szerelmem, szeretetem az Édenen kívül? Nősorsom mit ad, s mit tart meg eredeti bájából, kellemből, erényéből, míg világra vajúdom gyermekeim?

Álomra hajtom fejem, hogy kíváncsiságom kielégítem.

Enyhet nyújt a kalyiba csöndje, hűvöse a nap fáradalmainra. Bizonyosan felüdit az elvégzettek kipihenése. Viszont jót jelenthet-e számomra a jövő tudása? Leendő bájamról a szememre települő álom mit mutat? Elviselhető?

Ígélet

„[E] sugár a remény”, mit emberi küzdelmeket egére húzok. Tünetében megkapaszkodhattok életeken át, hogy a dőre céljaitok hajszolása ne jelentse akkora súlyt, ne csüggessen el idejekorán. Bűbájjal fényezem ki azt, mit előre látnotok engedhetek, hisz’ teremtő kísérlet lesz csupán a világhódító kalandotok. Mondhatnám azt is, bizonyítási eljárás az Úr tekintete előtt, melynek során ámulatba esve figyelheti, mi formálódik munkátok nyomán. Mert ami történni fog, az alapvetően megreformálja a művéhez fűződő viszonyát. Felismerni kényszerül, hogy a tökéletlen az eleven, az alkotóerővel megáldott. Tökéletes legföljebb a nyers anyag lehet. A hiba, a hiány, mi az életben benne rejtezik, mozgásban tartja és viszi elébb a lényeket. S az ember, oktalanságától megszabadulva, oly’ messze juthat el, hogy öndicsőítése alapja szilárdnak kezd majd látszani. Titkolni, tagadni onnantól nem lehet, hogy dolgaival isteni babérokra tör, akár teremt, akár pusztít vele.

Mit sem sejtő ifjú pár, ha közeletemben tartózkodok, sajogni fog tudásotok, de a kétségbeesésetek nem engedem a végsőkéig feszülni. Megtartom bennetek a hitet, hogy egyre jobb világot építetek. És mutatkozik is erre némi esélyetek. Éljetek vele! Másra vagytok hivatottak, mint bamba lézengésre a falak között. Lássza az Úr hamarosan, az Édenen kívül, kötelmei nélkül mennyivel többre viszitek! Szép lassan átforgatható a Földgolyót, bár a játékok mostantól már csak komolyan lehet úzni, mivel vérre megy a legkisebb elhibázott mozdulatotok is. De ettől egy szemhunyasnyit se csüggedjete! Történelmet írhattok. Előttetek de még senkinek sem adatott meg. Föltölthetitek az időt és a teret a tetteitekkel. Oszlathatjátok az űrt a megismerésetek révén. Ezen kívül mi kellene még a halhatatlansághoz? Az összes eljövendő pillanatban egyéni döntésetek eredményezte kalandban részesülhettek. Szóval alig kifejezhető örömben, hogy akadnak dolgok, melyek általatok szülehetnek, s mély bánatban, hogy valamennyi teremtményetek függetlenedik, másként viselkedik, mint miképpen azt elvárnátok tőle. De mért vártok mást, amikor beleoltjátok a szabad akaratotokat?

Sok-e ez az öntudatlan semmittevés helyébe? Előre el nem árulhatom. Csak annyit mondhatok, ne kívánjátok vissza azt, mi elveszett! Közel járhattok majd ahhoz, hogy fölülmúljátok teremtőtöket. Csupán egy lépéshez, az utolsóhoz nem látom még bennetek az erőt, a kellő bátorságot. De addig még nagy utat bejárunk, s az eleve elrendeltet folyton-folyvást fessegetjük majd, határt szegünk együttesen. Mellettetek, bennetek leszek, még ha úgy is vélitek, nem vagyok sehol.

Akarjátok mindennek a megértését, mert így túlmutathattok önnön fizikai valóságán! Rájöhettek, semmi sem több, mint amit az értelem belőle megragadni bír. Az a kérdés, mely egeket ostromol, az a legmegfelelőbb a sorsotok meghaladásához.

Esendőségetek ellenére is gazdagabb az általam kínált pillanatnyi lét, mint az égi kar által istenített örök, mely változatlan, pangó, bezápuult, gyermeteg lelkeknek való csupán... Nemesebbet adok számotokra egy öntelt teremtő által beláthatónál – még ha egy része illúzió is –, az álmodni tudást, a képzelet univerzumát.

Negyedik szín

Elengedés

„[S]zíved e szűn menhelyet lel.” Örökkön várlak, uram, kedvesem. Hozzám visszatérhetsz felüdülni bármikor, ha elvégezted nagyszerű küldetésedet. Ám már most is kegyetlenül érzem, mily' magányos vagyok s leszek, mert melléd rendelt a sors. Az én egyszerű vágyaim nem lobbantanak benned tüzet, s amit te hajszolsz, azért én nem lelkesedhetek. Túl bonyolult ahhoz, hogy kivívja elragadtatásomat. Én szeretetre vágyom, te győzelemre. Egy világon belül két világ vagyunk – furcsa kötelékekkel összeforrasztva. Bár tudnám, miért, s ki játssza ezt velünk! Tán még te sem tudhatod.

Panaszszámba azért ne vedd, de épp' csak – vágytól fűtötten – magad mellé emeltél, férfitermészeted már más utakra hajt, hová magaddal nem vihetsz. Röpke pillanatot szántál rám csupán. Mennyi ígéretet villantott föl az. Most látom, nem többet, mint ami megszerzésemhez szükségeltetett. Aztán teherré váltam, magaddal így 'hát nem cipelsz. Reménytelenül hagysz hátra itt, palotád zord falai között.

Dicsőséget kívánasz, nem üdvöt, mit testem odaajándékozásában kínáltam fel neked, és sűrű beszédemmel, mit esztelen fecsegésnek tartasz, mert apró dolgokról szól. A mellettem tölthető nyugodt élet helyett inkább az eszmék fantomjait üldözöd, azt hívén, ennél nincs magasztosabb. A valóság azonban más. Az ész nem mindenható. Felismerése – bármily' nagyszerű legyen – időleges. Ma igaz, holnap viszont már hamis. Hiába lovagolod meg oly' büszkén hátságát, előbb-utóbb levet majd mindegyik, nem cipel tovább. Kapaszkodhatsz egy újabbra fel, hogy el ne vessz.

Valójában én olthatnám meg gyötrő vágyaid, nem az ismeretlen fölfedezése, meghódítása, valamint a hozzá párosuló szüntelen harc, mely csakis vereséggel végződhet.

Idegen, mások által birtokolt dolgokért lelkesedsz. Miért? Ez messze, de nem túl jó utakra vezet. Sebeket oszt arrafelé a föld.

Tán büszkén dagadhatna keblem, hogy célod sugalmazhatom? Ám inkább megriaszt, mit belülről sejthetek. Akaratodnál veszesebb helyzetekbe semmi sem sodorhat.

Ezúttal milliókat szándékozol magaddal egyenrangúvá tenni. Nem lehetnék ehhez én épp' elég? Így biztosra mehetnél. Míg tervedtől el nem állsz, meddő ábrándokat szövögetsz. Nemes anyaggá ez sose formálódik. Legfőljebb homályos látásod miatt hiszed, csodálatos dolgot viszel végbe. Ha nem maradnék ki, ha egyedül engem részesítenél belőle, az lenne a nagyszerű.

Büntetésem ez, hogy távolomban cselekszel, pedig nem szolgáltam rá.

Miért van az, nem megtartani, hanem elengedni kényszerítség? Számomra csupán azt a reményt hagyod meg, hogy távozásod nem végleges, az időleges távolság erősíti majd kötelékeink, s mikor visszatérsz, szívünk egy ütemre dobog, és elég fiatal lesz még ahhoz, hogy fölépítse közös otthonunk. Nem a mostani palotához és nem az egykori viskóhoz hasonlót, hanem valami emberit. Emberibb teret.

Útra készülődve

„S akkor nem fogsz ölelni már parancsból...” Akkor leszel igazán az enyém, ha te is akarod azt, s nem azért ajándékozod nekem magad, mert bármit elvenni hatalmamban áll, így jobb, ha önként adod.

Származásommal járó javaimról és jogaimról végleg lemondtam, milliók közt egy vagyok már – de ezt még föl nem foghatod. Immár könnyű és szabad a szívem, mintha a béklyó alól nem is a többieket oldoztattam volna föl. Kár, hogy ezt – az önkéntes lemondás mámorát – velem együtt nem érezheted, hiszen épp’ csak az imént emeltelek ki a szolgasorból, bár elsőként. Eddig tulajdonom voltál, még az életed sem birtokolhattad. Most váltál függetlenné. Semmi sincs. Hogyan lennél képes lemondani bármiről is? Vagy csak megérteni céljaim okát? Még önmagad fölött sem rendelkezel, számodra oly hirtelen jött a változás. Ám mikorra a népek szabadságát kívívva visszatérek, addigra megtanulhatod, nálam nem vagy kevesebb. Mint ember az ember elé, úgy állok akkor eléd, hogy elnyerjem szereteted. Nem leszek többé urad-parancsolód, kinek korlátlan joga van fölötted. Ha testeddel rám fonódsz majd, nem a nagy ember utasítását hajtod végre, hanem mint véled egyenlővel teszed ezt – kéj mámorától fölbuzdulva, szabadon. Vonzalomból ölelsz, ha ölelsz, s nem parancsra, mint most tetted és tennéd még percekén át, csupán akarnom meg kimondanom kellene. Türtöztetem magam ebben is. Az önmérséklet hatalmas hatalom. Így uralkodom tovább.

Minden enyém, mindenkinél különb vagyok – gondoltam eddig –, de miféle szerelem loboghat abban, aki egyik pillanatban még a végzettel dacol, hogy párját méltóképp’ elsirathassa, a másokban pedig már azért epekedik, ki a korábbi szerelmére a végzetet hozta? Rajongásod – gyanítom – álságos és hamis, még ha kedvemre is való. Nem több a táplálója, mint a jólétem megkívánása. Tettetésszel rászedni igyekszel. A tested adod, nem a lelkedet. De e nélkül mit ér a test? Bábu csupán, melyen gerjedelmem kiélhetem.

Lásd, javaim utáni vágyad beteljesült, hisz rád hagyom e termék fenséges nagyságát és hűvösét, használd, míg távol leszek! Itt húzd ki jöttemig! Ezt már megszerezted az oldalamba kerülve. Főlöszleges színt játszanod, hiszen maradásom nélkül is megtarthatod. Tiéd. Élj velem!

Ifjúságom idejéből fecsértem el az e falak között töltöttet. Hiú uralkodóként azzal áztatva magam, ha isteni dics övez, ha minden rólam és értem szól, ha a mérhetetlen különbségeket hangsúlyozom, életem nem céltalan, a túlvilágon biztosítva van a jó helyem. De álút az, melyen milliók vére, verejtéke egyetlen üdvözüléséért ontatik. Nagy ár ez, és önző dolog másokkal fizettetni meg, mit én élvezhetek.

Kiegyenlítettem az esélyeket. A különbség belülré került. Nagysága erénynyel mérhető ezentúl.

Vegyüljön a köz, s egy legyek, ki javait gyarapítja, élvezi! Tapasztaljam meg a demokráciát!

Előre

„Menjünk hát, előre.” Kacajt fakasztó móka lesz, hogy a sokkal próbálsz egyjé válni, miközben babérokra, hatalomra vágysz. Bíbelődhetsz majd épp' eleget az ebből fakadó ellentmondásaid föloldásával. Nem is sejtjed, mennyi idő megy rá. De jól van ez így. Így van jól. Határaid megismerheted.

Am elébb örökre hagyd el tulajdonod! Jussod oszd milliő darabra, részesíts belőle másokat! Csak nagyúr tehet ekképp', ha helyette fennköltebb trónt remél. A remény azonban nem jelent garanciát, viszont táplálja az elhatározásbeli kitartásodat. Ezzel ismét a bizonytalanra bízod magad, s ez kedvemre való.

Birtokod – távozásod után – széthordják hamar, és elveszted örökletes kiváltságaid. Újólág bizonyítanod kell életrevalóságodat, különben elveszell! Származásoddal járó jogod csorba már, nem lehet többé helyreállítani, csupán keresni a leginkább megfelelőt, mely segíteni tud további utadon. Küzdj 'hát foggal-körömmel, hogy boldogulj!

Legyen akaratom szerint a nép szabad! Majd meglátod, ez mivé fajul. Mit tesz a köz, ha a gyepelőjét elengedik. Könnyet csalni kiváló lesz ez az ötleted, hisz' ezúttal csalódní fogsz. Önmagadban épp' úgy, mint másokban. A benned lakozó hérosz meginog, átértékelní kényszerül a céljait. Hatása alatt némiképp' átérezheted, mi hergelt a trónján pöffeszkedő teremtdódel szemben, mikor vélt igazát fújta egyre, pedig a valódi csoda segítségemmel megy végbe égen, földön, föld alatt.

Erényeidben bízol, hogy azzal nősz a többiek fölé, s ezért választanak majd vezérükül. Am még nem sejteted, mily' öblöset kacaghatok, ha a szavazás során a cserepek száma nem úgy alakul, ahogyan szeretnéd. Kudarcod nem szenvedem veled. Ez visz előre, nem a gondviselés, amelynek hallatán Istenre, azaz semmittevésre bíznád magad.

Az imént még félelmetes hatalmat birtokoltál. Tiszteltek, rettegtek miatta. Fölötte álltál jónak és rossznak, és kívül a világ hitványságain. Cselekedhetél eszed vagy szíved diktálása szerint, senki sem merészelt gáncsot vetni eléd, mert halhatatlanság kultusza övezett. Az ifjúság forrása buzgott benned. Erejét csupán te apaszthattad el. De miért pont egy olyan nő miatt, kit rögvést elhagytál, hogy a követelt csók helyett a lentről jövő jajgatás iránti süketségedet szüntette meg? Nem lett volna jobb a nyomorban hagyni őt, s megtartani hatalmas trónusodat?

Kimutattad a nővel szembeni gyöngeségedet, esendőségedet. Mevlásd, innettől kihasználja! Esmék csíráját oltja beléd, bár mindvégig azt gondolod, magadtól lelkesülsz. Közben a háttérben matat, mentséget kutat, hogy a kockázatot nélküle viseld. Vonz mégis, éppen úgy, mint engem a gyehenna tüze. Csak én tudom, hogyan szabályozhatom, ismerem, hová vezetne, ha engednék a mámorító lobogásának. Mindenkor racionális vagyok, akár az egyszeregy.

Irigyellek is egy kicsit, mert hinni és lelkesülni bírsz. Azt látod a világban, amit a képzeleted beleálmodni képes. Idődön át hiába vezetlek, kívüálló maradok. Csakis a tiéd az élettapasztalat, a kaland bánata, öröme.

Ötödik szín

A szabadság bárdja alatt

„Megnyugvás szállt szívembe...” A küzdelem hevét immár feledem, mint valami esztelenség nyomán hátrahagyott tettemet, mit az általános szabadság hitének nevében vétettem a világ színpadán. Hisz’ mire volt jó másokért hadba szállnom? Védtem azt, mi dologtalan unalmában véremre pályázik. A hitvány csőcseléket, kinek ellenem acsarkodó mersze óriássá duzzadt a távollétemben, ám hogy hadaim élén visszatértem, örvendő képet öltve ünnepelt. Ócska erkölcsé odújából – halálatot követelve – csupán akkor bújt elő, mikor letettem fegyverem. Mintha éppen nem az ő jólétéért forgattam volna annyi éven át kardomat, úgy rontott reám, a védtelenre.

Semmibe se vette, hogy elfojtottam vágyaim, hogy a köz szolgálata közben ne hátráltathasson. Családomtól távoli vidékeken küzdöttem, nélkülöztem az egyenlőségért, poliszunk polgárainak jogaiért, javaiért, minden áldozatra készen. Ez hatotta át az igyekezetem, még ha sejtettem is, mi folyik távollétemben.

Kéjmámorban – miképp’ otthonaikban tették annyian – nem nemzetem tucatszám utódokat. Egyetlen fiam könnyű áldozatotok lehet hamarosan, hitvány pribékjeim.

Balgán azt hittem, nagyobb dolgokat kíván a hon, s ha megcselekszem érte, helyette azt, amit kell, amit igényel, akkor megbecsülésben lesz részem. De birkabőrbe bújt farkasokat védtem, mikor seregem élén harcra kerededtem. Sunyi állatokat, kik csak hátulról mernek marni. Leginkább abba, kinek gerince egyenes, tartása büszke, mert van mire. Az álnok képmutatást nem szívlelem, bármennyire is dúskáltok hitványságában.

A bárd, mely nyakamra sújtani kész, nem engem veszejt el, csupán egy álmot, miről azt gondoltam, érdemes érte élni, osztoztok benne velem. Egy társadalmat, egy illúziót.

Csak egy hiábavalósággal leszek rövidebb. Ám mindenki más egy lehetőségnek int búcsút. Nem emelek fel többé tömeget! Önmagamért léteztek eztán. Megtartom és gyarapítom jussomat. Mámorítson a gazdagság, a jólét! Növelje kedvemet, kéjérzetemet!

Az emberen, ha szabadságában áll, legrosszabb énje kerededik fölül. Aljas dolgokra kész mindenkoron. Jómódjában azt sem tudja, mint cselekszik, s az milyen következményekkel jár. Törtet és tapos. Többre hivatottnak titulálja magát, mint amire képessége van. Elorozza, mit más tulajdonának vél – pedig a közösség javára hozták létre –, hogy korlátlanul birtokolhassa azt.

Belátom, nem szabadságra van szüksége. A vágyait kell kielégíteni a lecsendesítéséhez! Ekkor nem acsarkodik az ellen, ki nálánál egy fejjel nagyobb, így messzebb lát. Ha kedvére zabálhat, s szórakozhat mások cirkuszán, nem nyakaz. Azt képzelem, ez a hatalom. Nem sejtí, szolgálat az, ha jó. És zsarnokság az, ha rossz. Ezért a jót sosem becsülheti, vágyhatja csupán reménytelen.

Mennyire könnyű így tókére hajtani fejem! Mivel semmi az, mi vélem, benem elbukott, szinte boldogság jár át. Egyetemes szabadság iránti kötelmem alól fellélegezhetek. Visszakaptam önmagam. Nincs más, csak ez az érző kebel, ez a test, melynek igényeit előtérbe helyezem.

Rontott szabadság

„Megint elrontád legszebb percemet.” Halandó vagy, s a halált mily’ könnyen megveded. A hős csak úgy megadja magát, odébbáll ebből az életből, mert kegyeltjei kicsinylik, becsmérelik tetteit? Az igaztalanok vádjával szemben föl nem lép? Tökére nyugodtan hajtja fejét, hogy nyakát szeghesse bárd?

Miféle balgaság ellent nem szegülni? Önként hagyni a hitványát érvényesülni annyi győzelemre vitt csata után?

Küzdhetnél! Erősebb vagy valamennyi ellened fordulónál. És bátrabb is – ezt már bebizonyítottad annyiszor.

Légy férfi! Légy ismét önmagad! Lázadj! Szabadságodban áll. Mindenki számára kivívtad azt. Te miért ne élnél vele? Szinte semmi elragadni a hóhérod kezéből a bárdot, áldozatból áldozóvá, bárányból oroszlánná lenni. Jól ismered, ezt miképp’ érheted el. Dühöngj! E pillanathoz ez illene.

Nem sajnálsz elveszíteni azt, amiért mindent föláldoztál? Egy ügyet, melyről azt hívéd, tiszta és nemes? Ne tedd, hogy ily’ egyszerűen föladd! Mintha nem is magad tökéltet volna el, legyen ezután joga a népnek is. Választás döntsön a jövő felől. Mindenki szólhasson esze szerint, mit akar, számára mi a legjobb. Érvényesítsd hát a mindenkit megillető jogot! Legalább védekezz!

Észre sem vetted, a köteleességtudat úrból szolgává mily’ hamar változtatott. A köznek éltél, de nem közhelyesen, s ez ellenükre volt. Rendben van így, hogy éppen a semmirekellők kívánják vesztedet? Azok, kik, míg csatáztál, hájat növesztettek a pamlagon? Bátorságod elevenítsd fel! Ne engedj nekik!

Míg másokért cselekedtél, ismerted, végrehajtottad a dolgod legjobb képességeid szerint. Most, hogy vesztőhelyre kényszerítenek, ideje, hogy önmagadért is tegyél! Nem kell tehetetlenül túrnöd, mit rajtad elkövetni szándékoznak. Vagy erőd elhagyott? A rettegett hadvezér már játékszer csupán? A csőcseléknek kiszolgáltatt bábfigura?

Ó, átkozott gyöngesség! Hol bicsaklik meg itt az ész? Megadnia nem kell az embernek magát. Élhet a tudásával, javára is fordíthatja azt. Nem oktalan állat ő, hogy vesztőhelyre – nem sejtve, ott mi várja – önként menjen. Kitérhet a gyilok elől. Eszközökkel rendelkezik, melyekkel megváltoztathatja a rá várót. Vagy legalábbis megpróbálhatja megváltoztatni azt. Beleszólhat sorsa alakulásába – bárki ellenében is.

Azt gondolom, nem mondhat le önmaga védelméről ily’ könnyedén senki sem! Ellenemre van, ha ezt teszi. Kudarcszele csap meg ilyenkor. Pedig mindent kigondoltam jó előre. Nem veszthetek. Sokkal többet köszönhet nekem, mint hogy Istennek kedves legyen.

Az ember ábrándozó hajlamát meg egyenesen gyűlölöm. Mikor kipukkan egy, rögvest terem a helyén másik, mely új reményt csillant fel, s tovább görgeti a története menetét. Mintha valami végtelenbe hoztam volna magammal, folyton talál új lelkesedéshez alapot. Bár keseredne el! Bár vérezne ki úgy, hogy foggal-körömmel megtartani akar!

Diadalmamat vergődése jelentené. Az, hogy elbukik. De az önkéntes áldozat olyan, mintha Istennek hozná. Kikezdi elmém, s úgy gyötör, akár mindannak hiánya, melytől megfosztott az Úr. Mégis, ha vágyainak enged, könnyebben bizonyíthatom a tökéletesnek titulált világ csorbaságát. Fetrengjen kéjtől felstrófolva! Ez lesz csak a győzelem.

Szabadság – neked

„[O]ly édes a szabadság

Neked, amilyen fájdalmas nekem volt.” Asszonyjövőmet vetted el. Míg fér-fim érted küzdött, ontotta vérét és másokét, nem rám vagy gyermekére volt gondja, hanem, hogy boldog és elégedett lehess. Eddig gondolhattam azt, magányomnak értelme van, kárpótolva leszek egykoron. Most, hogy erre reménysugár gyúlt, vértjét, kardját letette, hóhérekre juttatod? Szabadságodért és szabadságod védelmében folyt le és el élete. Már mindent odaadott. Hála helyett végzetet zúdítasz reá? Ezért nélkülöztem, hogy nélkülözhessem újra őt, immár örökre? Eddig hozott áldozatát ily’ könnyen tekinted semminek? A férjet és apát még vissza se kaptuk, már elragadod? Vigyázz, mit teszel, hitvány fattya a világnak! A bárd visszaüt láthatatlanul.

Felelőtlenül ölhetsz, ölethetsz, mert jogodban áll. Ám e jogodat – vesztére – éppen uram teremtette meg. Ha nem ragad fegyvert, küzd annyi éven át, barbár és vad népek igájában szenvedhetnél, szavad se lehetne, nemhogy politikai befolyásod. Agórára indulásod azt jelentené, gazdád megunt, áruba bocsát. Nem kívánkoznál oda naphosszat papolni. Szónoki tudományoddal nem próbálnál uszítani, naplopókat acsarogtatni, hogy időd így múlásd, inkább titkolnád, egy fejjel nehogy rövidebbre nyakazzanak miatta. Meghúznád magad a sufniiban vagy az istálló barmai között, mert egyedül ott nyernél némi nyugalmat a rendelkezések elől. Oktalan gyilokkal ezt akarod elérni? Hiányzik a szolgaság?

Meggyőzől másokat, tehát bölcs vagy, azt képzeled, holott jódogodba piszkítasz épp’. Jövőd férjem jövőjével összeforrt. Mikor őt nyakaztatod le, többet veszítesz egy vezéregyéniségnél, aki nem erőből, hanem jellemmel magasodott föléd. Helyét üressé teheted. Marakodhatsz és marakodtathatsz a demokratikus hatalom megszerzéséért, szabadságod felhőtlen élvezetét viszont elbúcsúztathatod. Zsarnokok, cézárok kezére kerülsz hamarosan, ha nem éppen te leszel egy közülük.

Ahhoz túl ostoba vagy, hogy ezt fölismerd. Szenvedj hát! Fájjon neked is az, mit most veszejtetsz el!

Női lélekkel tán föl nem foghatom, mért szükséges a tapasztalás ahhoz, hogy a férfi megértse, miért mivel kell fizetnie? Mért nem láthatja előre, az, ami hajtja, hová vezet? Mért üt sebet a tett? És miért csak ennek elviselése jut osztályrészemül?

Csupán oktalan áldozat sorsa az enyém. A történetek elfogadásánál többre nem gondolhatok. Szülhetek, nevelhetek, ha engedik. A férfiaké a világ. Közülük egy sincs tekintettel arra, a nőnek mi jó. A család nyugalma dúlva van, bárki is választ maga mellé. A férfiszív nem nyughat, míg riválist talál. S ha gyöngeséget mutat, a végzetet el nem kerülheti.

Túl sokra jogosít fel a jog. A tisztátalan, ha felütheti fejét, diadalt arat. Már kedvezett is neked. Ám ennek is ára lesz.

Hatodik szín

Ellenvágy

„Hol csak mulékony kéj után kutattál”, vágy vagy fogadás tárgya lehettem csupán. Nem az embert láttad bennem, csak azt, kinek ifjúi szépsége vonzani képes, kiben örömd leled tivornyáid közben vagy után. Mit sem törődttél azzal, mit érzek, gondolok. Egy számított: teljék vígan a napod. Epekedve várjam és teljesítsem kívánságaid. Legyen bor elég, s leőlethető rabszolga, ha vért kíván tekinteted. És kacaj mindenekfelett, még ha kínlódba is hagyja el az ajkakat.

Fontossá a pillanatnyi élet vált, s annak élvezése. De mit szántál rám idődből a pompás orgiákon túl? Ki voltam én melletted a pamlagon? Olyan nő, ki egy jó kancával felér? Ki tétként is értékkel bír a téged dicsőítő, veled dözslő úri társaságban?

Mást kereshetnél volna bennem, s mennyi mást lelhetnél volna fel, ha egy kicsit is rám figyelsz. De nem kellett más, csak mi ledér, mi odáig gerjeszti a kéjérzetedet, hogy gátat már semmi sem jelent. Így ostromoltad a végtelent. Ostromolhattad így vajon?

Halhatatlanok örök játékának hitted a buja mámort, holott élet helyett dögvészt hozott számokra is – könnyen beláthatod. Elég hozzá kinyitnod szemed. Az ablakon se kell már kihajolnod, oly’ közeli a vész. A jajszó és a betegség lakodba költözött. Mostantól nem védnek a falak a nyomorgókat tizedelőtől. Ott az alultápláltság, itt a csók, az ölelés terjeszti a fekete halált. Téged is rút féreg emészt legbelül – nem titkolhatod. Tested keléseit el nem tűntetik az istenek, mert fogyatkozó lelkedből fakadnak, a romlás mélyen gyökerező virágai. Gyógymód a dorbézolásban tovább már nem akad. Lefelé húz e fertő oda, ahonnan nem tudsz majd felállni, visszatérni.

Ki kéne tépned magadból a rosszat! Megtisztulnod, míg lehet! Míg egy szemernyi jót hordozol szívedben. Hisz’ tudtál nagy és nemes lenni egykoron – folyton azt álmodom. S titokban azt a férfit zokogom vissza, ki ilyenkor megjelenik, ki tán sohasem létezett. Érte rajongok mindenekelőtt. Azért a személyért, ki lelkesülni képes világjobbító dolgokért. Ki áldozathozatalra kész, ha a helyzet úgy kívánja. Őt remélem benned föllelni szüntelen. De elég fölébrednem, már fájdalom vegyül a legparányibb örömbe is, mit nyújtani tud a talmi lét. Az álomideál szertefoszlik, s szép örületnek tűnik az ocsmány valósághoz képest. Mégis – remélem – változni tudsz, lelked erénye visszatér.

Tégy csodat! Szeress bennem mást is, mint a formát, a testet, a kielégülést jelentőt! Önzetlenül és magamért szeress! Ne durván ragadj el, ha irántam perzsel a vágy! Ne erőből hódíts meg, hanem a költészet varázseszközével! Udvarolj ékes szavakkal elébb! Cserébe többet kapsz, mint amit valaha elképzelnél bírsz. Örökkön tiéd leszek, csak köszöntsön be a fordulat.

Én már megcsömöröltem a tivornyák végtelen láncolatától, mely – ládd! – csupán kórt vont fejünkre. Áldást hozó jövő köszöntsön ránk! Ezt óhajtom. Együtt, egy új helyen.

Lovag legyek

*„Alkotni új világot,
Melynek virága a lovag-erény lesz,
Költészete az oltár oldalán*

A felmagasztalt női ideál.” Benne hős leszek és szerelmes. Hitem és rajongott nőm nevében küzdök majd távoli földeken, hogy bujálkodásaim során fölhalmozott bűneim föloldozást nyerjenek, hogy a barbár világ is megtérjen a szent egyházba, hogy Istennel kötött nászban egyesülhessen a világ. Így kapom vissza halhatatlanságomat és nyerem el mindenkiét.

Lám mily' magasztos cél lebeg ezúttal előttem. Olyan, melyért tiszta szívemmel lelkesülhetek. Melynél a győzelem Isten Országának beköszöntét jelenti. Azt, hogy itt több bűn már nem terem. A jó és az igaz diadalt arat, s egyként élvezhetjük javait. Kell-e ennél nagyszerűbb? Magasabb szférába mutató?

Ó, mennyire mámorít ez! Jobban, mint bor és kék még az imént. Szinte szédülök belé, holott egyre józanabb vagyok.

Döntöttem: öröm forrásaként a test nem szolgál tovább. Sokkal több, mi formálódik épp' szemem előtt, mint mit eddig föllettem a módos életben. Mától egyetlen Istennek áldozok, mert több nincs, nem lehet.

Nemes tettekre sarkall eszem is, hisz' oly' eszmére lelt, mitől dicsőségemé válhat a tudás, Isten mibenlétének tudása. S akarhatok-e ennél többet? Fenségesebb valóság eljöveteletét?

Túl egyszerű volt a gyönyör pazar oltárán keresni a létezését. Elvárni és elfigyelni a kedvre derítő komédiát. Az így nyert kielégülés azonban csak időlegesen tudta feledtetni mulandóságomat. Az üröm csöppjei lassú adagokban mérgezték valamennyi pillanatomat – habár ez közben föl se tűnt. De elegendőnek bizonyult belátnom, fertő terjedt a dőzsölésem nyomán, eltávolodtam mindattól, mi eredendően bennem volt lehetőség gyanánt. Változtatni akarok! Erényt viszek a mindennapokba! Eszem hívom segítségül ehhez, hogy az érzékiesség újjólag ne keríthessen hatalmába, hogy olyan törvények vezérelhessenek, melyek által felépül egy új és örökre szóló világ.

Benne majd a nő a tiszta ideált testesíti meg. A tökéletest. Az egekig magasztalhatót, kivel minden frigy Isten előtt köttetik.

Fel 'hát! Izzik bennem a hév, hogy minél előbb ki- és beteljesítsem új hivatásomat. Lovag legyek és lovagias! Szívet nyerjek és velem egyként hívóket küzdelmeim mellé! Szerelmet és gondviselést!

Fel 'hát! Átjár a hősi gondolat, melyet hirdetnem kell mindenütt. Közben már érzem, a csömör mint apad ajkamon. Mennyi nagyszerű tett vár reám! Engedem, röpiítsen a jövőképelet!

Erénydicséret

*„Istennek tetszik, mert az ég felé hajt,
S ördögnek kedves, mert kétségbe ejt majd.”* Lelkesülj tehát! Pártolom elhatározásodat.

Mikor azt hiszed, Isten dicsőségére ölsz a hitetlenek között – kiknek bűne annyi csupán, hogy ellenedre mondanak, ha az anyagi világon túlit kell megnevezniük, leírniuk –, ismét tévelygésbe keveredsz. Vérteden belül is önző dög maradsz. Hiába választasz valami fennköltet cél gyanánt, s egy tiszta szüzet, melynek kegyeiért harcolhatsz éveken át, a gyilkolás így sem lesz dicsőséggé. A szenny sosem szentesülhet, bármilyen oltárt emelsz miatta, érte, belőle. A hit nem ment meg semmitől, ha gyűlölködésed forrásává alakul. Én viszont százszorta jobban szórakozom ez'tán. Tégy tehát meggyőződésed szerint Istennek tetsző dolgokat! Hisz' – látom előre – hamarosan úgy gondolod, ki nem veled, az csak ellened lehet. S ki ellened van, az Isten ellen él, 'hát pusztulásra érdemes.

Földet tisztítasz, azt hiszed? A kard erényből onthat ki vért, ragadhat el népektől hont és fiaitól életet? A szenvedés – bármiféle ürüggyel is hitelesítve – magasztos lehet? Hited erőszak által egyetemessé válhat? Hitednek hisznek a vesztések, mert templomaidban szorongnak majd félelmükben? Másra lenne joguk? Röghöz kötöttek. Szabadság helyett imádságot kapnak. Reményük se terjedhet távolabb, mit az ige a szemükbe hint.

Sanyargasd magad és másokat! Kacagom, mily' balga vagy. Isten illúzió, ha tetszését ekképp' hajszolod. Semmi sem oszlathatja el, míg vakon, pusztá elszánásból cselekszel. Ábrándozva ölsz csupán.

Nagyszerű, hogy mindehhez glória társul és égi himnusz vegyül! Hogy betölti a magasztos áhítat a zsendelytetőre fáklyát vetőt! Hogy hátbőrt lehet nyúzni, embert nyakazni, négyelni, kerékbe törni, karóba húzni, máglyán elevenen elhamvasztani az egyetlen igaznak tartott hitért!

Üdvözlöm a világegyetédet, és ösztönzőjét! Megannyi kórral felér, mit kötölni tudok. Hatása pedig messzebb nyúlik, hisz' az immunitás ez esetben nem meg nem ismétlődést, hanem közönyt jelent. S kell ennél vészterhebb valami? Fenségesebb pokol?

Sötétségbe vak lámpákkal világítani – lenyűgözően szellemes.

Nem gondoltam volna, hogy te tanítsz, hogy mesterem lehetsz. Ördögi tervem túlszárnyaló dolgokat találsz fel és dolgokra vetemedsz. Fantáziád szülöttjei kínzóeszközök. Testbe fúródó fémhegyek, bőrt szagató szöges ostorok, kalodák, abroncsok, megannyi kimódolt kényszerítő az érzékiség letörésére. Használata közben istendicsóító zöngemények sűrű hangfellege édesíti a kint. Örvendj, ez nagyszerű! Mert megszállottság ez, kurafi. Szórakoztatóan nemtelen megvalósulás a nemesnek vélt cél nevében. Jóreménnyel elkövetett becstelen aktus.

Messzire jutsz ebben – azt hiszem.

De mit nem mondok? Én és a hit – merő borzalom. Ember, mit nem hintesz belém!? Kárhózatot rontanál? Istent higgyek én? Még ha magam is lelkesedni tudok az erényedért?

Hetedik szín

Zárdaszavak

„Isten segíts!” Elveszek. Érzéseimnek nem vagyok ura. A szerelem szava áthatolt a zárda falán, szívembe fészkelte magát. Az ablakot már hiába zárom, fülemben hallom megmentőm minden mondatát, még ha éppen hallgat is, vagy távoli tájakra szólítja el a kötelesség. Nőerényemmel így mi lesz?! Forró a testem, arcom pír öntötte el – nem titkolhatom.

Bajnokom megóvott az utánam iramló fölhevült lovagok falkájától, s most – kimondani is alig merem – én hevülök miatta, utána. Zálogként nála a szalagom, mi hajamat fogta egybe. Többet jelképezve annál, mint mire való. Tudom, illetlen gondolataimmal is vétkezem, s hamarosan meg kell gyónnom a főatyának, hogy méltó vezeklést szabhasson ki rám, de addig édes gyönyört áraszt szét minden porcikámba létezése bizonyossága. Olyan, mintha valami ember természetéhez tartozó ragadna el és röpítene egy ismeretlen vidék felé, amely illúzió ugyan, mégis másmilyen otthonnal kecsegtet, mint mit e rideg falak nyújthatnak életem lefutása alatt. Erős kísértés ez. Lélekben egy kicsit engedek neki, aztán jöhet az éhkopp, a korbácsolás...

Nem értem, mért ilyen kegyetlen a kor szelleme? Épp attól zár el, mi női sorsom kiteljesülését hozhatná, mi nemes fiai számát szaporíthatná, hogy szent célját mihamarább elérje. Bár tehetném semmissé azt, mi e falak közé hozott! Alakíthatnám sorsom szabadon! Lehetnék anya, ki utódját neveli jóra és szépre! Istenem, neked ez tán nem tetszene?

A szent ostya megtapad nyelvemen. Fuldokolat. Lehet, a mélyből föltörő vágyam szegül ellene, hogy lenyeljem, hogy Krisztus testét ekként magamhoz vegyem? Evilági frigyét kíván fölizzított vérem, nem túlvilágít. De meg kell tagadnom, minek hiánya örületbe kergeti tagjaim, mert ezt kívánja a család, a rend, a hit.

Ki a megmondhatója, meddig bírom az önmegtartóztatást? Sokan buknak el köröttem, nagy árat fizetve, hiszen, ha egyesül is a szív, még több darabra törik, mikor a testében fogantat kiszakítják belőle vagy ölelő anyai karjai közül másoknak adják a világra vajúdott csecsemőjét. S mi várhat gyermekére, ha tőle elválasztva föl is cseperedik? Szentföldi harc. Esetleg hóhér kötele vagy bárdja, ha idehaza marad. Amennyiben lány, zárda, mert tisztátalan látta meg a napvilágot, s így válhat csak Mennyszigétre érdemessé.

Ó, apám, fogadalmat szüzességemre mért kötél? Mért kívántad eskümet? Szent áldozattá csak én lehettem, mert túlélted hited uralmáért vívott küzdelmedet? Isten kevesebb nem érhetne volna be, mint hogy férfit meg nem ismerhetek, különben átok sújt rád?

Zárdaszűzként az élet csak tündeálom. A valóság – elfojtásából áll. Füzérmorzsolás, bama kenyér és cellamagány... Ima, könyörgés és nélkülözés... Testsanjargatás... És a lelkemé. Azé, mely most lázad és lázasan vacog az ihletett beszéd hallatán, ami édes, akár a trubadúrok tilalmas költészete. És vacog azért is, mert ez a bűnre csábítás erős, s félek, engedek, elveszek általa megbocsáthatatlanul. Mivé lesz akkor a szent áldozat, mit apámért hozok? Miről állítják, óhajod szerint való.

Higgyem ezt? Vagy mit tegyek? Isten, segíts!

A harc elülte

„Kifáradtam – pihenni akarok.” A szeretet tana is mily’ könnyen elbukott, holott azt hittem, ennél fenségesebbet ki nem gondolhat ember – vagy bármilyen szellemmel megáldott lény –, mivel arra volt hivatott, hogy Isten felé irányítsa lépteink. Ám visszájára fordult, ahogy teljhatalmat tulajdonított önmagának a beavatott, s mindenki mástól megvonta azt; apró különbségeket óriásként kezdett kezelni; előre, holtra rányomta a bűnbélyeget. Meg kellett érnem, hogy testvér testvérenek farkasává lett egyetlen „i” miatt. Pedig arra, hogy Isten egy- vagy hasonló lényegű-e, aligha tudhatjuk a választ, mert túl van megismerés-sünk határán. Mi végre akkor a sok gyűlölködés, gyilok, megannyi szenvedés, máglyahalál...? Mért hangos a malaszt, ha forrongó zúrvavart kavarr csupán? Ki képes itt különbséget tenni ártatlan és bűnös között?

Lassan kezdem azt hinni, nem foganhat fejemben oly eszme, mely megvalósítható a földi viszonyok között. Szabadságot akartam másoknak is, de csak a hitványának kedvezett a kivívott jog; annak, ki gyáván és orvul hátba támadott, pénzért bármit áruvá tett, vagy csak unalmában vetett gáncsolat. A korlátlan élvezet sem nyújtott felhőtlen életet; leginkább fertőzött; a bujaság nyomán is az emberdudva szaporodott. S az, hogy az egy Istenben való hit által mindenki testvérré lehet, minő borzalmat alkotott; az erényt fonákjára fordította, félelemmel fertőzte meg a szíveket, előtte bűnné vált minden, mit bárki eleven önmagától cselekedett.

Azt kell látnom, minden harc hiábavaló. Martalócoknak kedvez és nyit szabad utat. Nyomában pusztul a jó és egekbe tör a gyom, a farkasfogvetemény. Semmi sem maradt, miért lelkesülhetek. Hitvány valamennyi világraszóló gondolat. Nem az eszme, hanem a megismerés orvosolhatja csak az elburjánzott ostobaságot, ami lépten-nyomon felüti fejét, pökhendin vonul századokon át. Csupán a kezére játszok, ha ismét új ideológiával állok elő. Hazug alázatától már ódzkodom, mivel eltorzít mindent, mi nemes. Inkább félreállok, lakomba visszahúzódok. Szent zászlót elvetem, kardcsapást nem mérek máshitűre se, a rend kincseit nincs miért védenem, gyarapítanom, lelkesedésem utolsó hajtását is lelombozom. Az esztelen hév helyére kerüljön immár a ráció! Higgyek annak, mit az értelem igazolni tud! Mi közelebb visz a dolgok megismeréséhez! Más reményem nem lehet.

A szerelem is álomkép maradhat itt. Zárdafal zár el a nőtől, ki vonz, kinek láttán elfojtott vágyaim szárnyra kaptak. Ám hogy’ érhetném el Isten jegyesét? Miképpen élvezhetném kegyét? Csókom méreg lenne számára, megbecstele-níténé erényét, esküjét, mit átkos lovagvilágom rá erőltetett. Le nem rombolhatom, át nem hághatom a közénk magasodót, mert az egyet jelentene rajongottam elpusztításával. E korcs viszonyokat békén hagyom, hitvány felfogásával birokra már nem kelek. Elég ebből a zsbivásárból! Túl zajos és túl kilátástalan valamennyi küzdelem. Győzedelmeskedni se jobb, mint veszteni, hisz’ ugyanazt eredményezi. A megcsömörlés epeíze ettől áradt szét nyelvemen. A történet menetébe többé be nem avatkozom. Szemlélője, megértője leszek. Ez hát a céloom, mely még ösztönözni képes, s emberibb jövőt hozhat el.

Egy csöndes dolgozószobát tehát, hol újult erővel, kedvvel szellemi kalandba kezdhettek!

Szellemi útra

„[J]öjj utánam!” E cirkusz vértanúja ne légy, mert ezzel áthúznád tervemet! Az eretnekhalált hagyd meg másnak! Végső időd még nem jött el. Utadból hátra van néhány állomás és fontos tapasztalat, mely méltóképp’ fokozza majd a teremtett világban játszott tragikomédia hatását. Fároszod imént kigyúlt fénye vezéreljen ‘hát tovább! Én melletted leszek, hisz’ mióta megjött hited, egyre nagyszerűbben szórakozom. Kedvemre való társaságot vonzott ide az abszolút erényűek tana. Olyant, hogy az már-már győzelemmel is fölért. Ebből is sejtethető, szépen formálódik diadalom. Mindehhez – Isten nevében – mennyi számomra kedves mondat fakadt fölként papjai ajkáról. „Pusztítsatok nőt, aggot, gyermekeket” – mily’ remek felhívás az emberfaló démonok számára. Kitalálni se tudnék jobbat. S ki így beszél, az előtt a boszorkahad is szentté válik. Frivol eszményt nevel az önsanyargatás. Ez néhanap még nekem is sok. Épp’ ideje, hogy családójál ebben is. Szerencsésebb ez így, mintha én lennék az okozója.

Lovagerényed izetlen szerelmi elégiákat szült, nem utódokat. Sáncra vitt rajongásod plátói volt, s maradt – helyesen. Ugyan mit érne az egyesülés? Két testben egy lélek? Engem is elrontana a nő igéző szeme, csábítása, teste titkainak fölfedése, és fölfedezése. Jobb távolságot tartani, ha föltűnik, hisz’ pokolra se kell olyan, ki szívemre pályázik. Fertőzze másokét! Mennybe azzal a győzelemmel, mely kifacsarná belőlem az érzelmeket, mely után dicshimnusz vár a meghódított! Szerelmeskedjen más velem! Terméketlen halandók és gyöngé angyalok. Jégkeblem nevetség tárgyává nem teszem. A szív igen veszedelmes valami.

Nőről te is letegyél, ha boldogságot, boldogulást akarsz! Túl érzelmes lény. És az érzelem ragad, akár a csiriz. Ha egyszer ellep, le sem vakarhatod, s onnantól célod kedvét keresve alakítod. Kutass inkább és légy önmagad! Nyughatatlan szellemed felülmúlhatja Istened. A mostani megismerése nyomán világokat is teremthetsz. Mindent, mit képzeleted felfogni kész. Nem sokkal több-e ez?

Tudd, én a fényt hozom az isteni homályossággal szemben. Azt, hogy látsz és beazonosíthatod dolgokat. Kell még más ezután?

Semmit sem rejtek el előled. Okulj! Isten úgyse okítana. Én kellettem hozzá, hogy történeted, hogy tudásod, hogy meddő örökkévalóságon kívüli idő legyen. Ha tilalmat nem hágnál át, mozdulatlan állna a világ. Ennél unalmasabbat elképzelni sem bírok.

Látod-e a végtelen eget? Fűrész! Kutasd! Sűgök, hogyha kell. Lesd meg a titkait!

Ne csüggedj hiába az elveszettekért! Vár még annyi minden. Melletted vagyok. Föl nem adhatod! Föl ‘hát! Előre! Bár elmulattam volna itt még egy kicsit, élvezve a kiontott vér, az égett hús szagát... Remek pokol lett a kereszts alá összehozva. Ínyemre való szerfelett. De hagyjuk, el innen! Vár a tudomány. Kövess!

Nyolcadik szín

Meghülés közelében

„Nem messiás-é minden újszülött...”? Ám ahelyett, hogy – mint várod – megváltana, hamarjában foga és körme nő. De ezt előre senki sem hinné el, ha az elkövetkező időkre vonatkozó jóslatba fogalmazom. Uri körökbe reményteljes utód dukál. Afféle Krisztus-csecsemő. *„Fénylő csillag, mely feltűnt a családnak”* egén, ezt kell számukra bizonyítanom, nem a *„rideg valót”*, mi váratlanul beköszönt majd egykoron. Másért egy udvaronc sem fizet. Különbösen is a horoszkópba írt illúziót kedvelik beteljesíteni. Hát legyen, ringassák, altassák el érzékeik! Ripsz-ropsz vizionálok egy újabb dicsőséges sorsot, hogy reggelre asszonyodnak költekezéséhez pénz legyen. Átverését a megrendelő még úgyse sejtheti, a gyermek *„csak későbbben fejlik szokott pimasszá.”* Addigra mi már hol leszünk!

Ösztönzőm távozásunkat. Nekem e hely túl hideg az emberi szív közöm-bösségétől. Semmi jó nem várható a minden ízében langyosodó kortól, ha már a pórnép is unja a boszorkányégetéseket. Kevés a máglyaparázs, s új hasáb rá elvéve kerül. Az eleven tűz közönsége lagymatag, megszokásból áll még köré, csöppet sem hevülni. És túl sokáig már ez sem működik: elmarad majd a bűnbakkal áldozás. Förtelmes elgondolni is, hová vezet, ha nem lesz több istenimádás okozta szenvedés. Attól tartok, föl sem ocsúdok, már elér a köszvény a fütetlen világban. Lépni kéne tovább, s nem a csillagok járásával tölteni éjre éjt, mintha oly' nagy dolgokat rejtene az ég!

Egyedül csak a nőben bízhatok. Ő még attól, hogy apácaságából kivetkezett, gáláns lovagot akar, ki titokban körüludvarolja, költészetbe foglalja bájait. S hogy ezt férjétől hiába várja, más csábítót enged a lugas alá, mondjon szép szavakat, dicsérje küllemét, ajkán a fényt, tekintetében a ragyogást, hajában a bodrokat, bokája karcsúságát, repeső kebleit... Praktikáin még világok veszhetnek el, ha engedi mélyebben bevenni sáncait, férjét még több csupor bor nyakalására ingerli fel.

Állítják, Krisztus vére a kiforrt szőlőlé, s a mámor szent révülés. Pártoskodom mellette, ha kell, hogy az ivót néhány korty ne állítsa meg, részegségig fokozódjon a borral áldozás, majd azon is túl nyúljon el, úgy, mint ki vedel. Hátára ne legyen annak, mi alkalmas az elme összezavarására! Különbösen tálcán miért hoznék egy kancsónyival magam, ha hatásában nem bízhatok?

Magasztalom az erjedés nedűjét! Megannyi messiásból se csapolna annyi vért dárdahegy, mint ahány utána szomjúhozó feneketlen szomjával áldott gyomor akad. Ha mást nem, legalább ezt kell terjeszteni, míg dolgunk itt be nem telik, s el nem érkezik az áhított csömör.

Igény

„Valóban, azt mostan nem tudhatom”, férjem lovagi szavának hiánya úz-e más karok közé, vagy mélyebbről fakadó az az erő, mely úri társaságot keres egy komor csillagtudós melletti merengés helyett. De ha az udvarlók hiányát egyszer majd megtapasztalhatom, születhet valódi válaszom. Abból kiderülhet, mi vonz flörtölni az éji lugasba. Csupán időmulasztás a hódolat jegyében vagy valami alapvetőbb igény, mely ősidők óta belém fészkelte magát, csak némelykor rejtve maradt? Ezt épp’ úgy – mint bármit – utólag könnyebb lesz belátnom. Bizonytalan kijelentés tételére nem bocsátkozom.

Férjemhez egykor a tudománya vonzott, holott ma már éppen az távolít tőle el. Az „*Újításnak átkos szelleme*” szállta meg az évek során. Már csak ennek él. Folyvást keres, kutat, faggatja a csillagok titkait. Azok parányi fényei vakítják el, nem az asszonyi ragyogásom, miben kedvemet lelhetném. Velem mit sem törődik: dolga van. Rangomhoz méltó főúri körökbe már el nem kísér. Nappal bújja a könyveit, éjjel az eget, közben jegyzetel. Fontosabbnak ítélt teendője alig akad, holott az óránk egyként halad, idejét együtt tékozolhatnánk el.

Ügyet se vet arra, ha bálba hívom, vagy csak sétálni szerelmesen. Szavamra – akár valami lényegtelenre – legyint. Terhére van az is, miképp’ én vagyok. Ki lettem ’hát én neki, a fölkapaszzkodott parasztnak? Egy a dámák közül, kivel rangot kaphatott? Aki – származása révén – biztosíthatja eszmélkedései hatalmi hátterét?

Már rég az anyja mellett várná a máglyahalált, ha nemesi körhöz tartozóvá nem válik a velem kötött házasságán keresztül. Túl merész kijelentésekkel áll elő ahhoz, hogy pórként elnézzék azt neki. Az úri hóbortot viszont mindenki eltűri, s ilyenkor az inkvizítor is szemet huny a hitetlen szövegelések fölött. (Bár már ő is ráunhatott a boszorkányok begyűjtésére, mióta az elevenen égetésért rajongók tábora egyre fogy, s az autodafé előkelő körök által kevésbé látogatott, hisz’ nincs abban semmi báj, kellem, cizelláltság, ha fölcsap a láng, valaki ájulásig jajong, a levegőbe belerondít az égett hús szaga...)

Visszaemlékezve arra jutok, merészségével kápráztatott el, azzal hódított meg, csavarta el fejem. Ugy beszélt, miképpen senki más. Szárnyalt. Követni alig bírtam, de éreztem, minden szavának súlya van. Egyéniség, kinek még az udvarlása sem követi a szokványos sémákat. Lenyűgözött, magához kötött velem. Asszonyként jöttem rá, az ő pompás beszéde nem elég, mert merő tudomány és racionalitás. Vérpezsdítőbb mondatok is kellenek. Egy kis locsogás-fecsegés örömmel tölti fel a lelkemet. Ám ezt tőle hiába várnám el. Erényei közül kikopott a lovagi. Mi mást tehettem így? Teret engedtem az udvaroncok udvarlásának.

Együttélésünk nem von zárdafalat körém, hogy a mindennapok élvezetével föl hagyjak. A közös kötelék néhány körülöttem legyeskedő himpellértől még nem lesz vékonyabb. Úri hölgyek körében amúgy is ez dívik, és a flanc. Ehhez pedig pénz kell, miképpen a királynői kelmémre is, amely fokozza vonzó képességemet. Ékeőbb szóra gyűjt másokat, ha új ruhába öltözöm. És irigyeim számát is kellőképp’ szaporítja. Igényeim egyelőre ebben lelem.

Forradalmat!

„Megleltem a szót, azt a nagy talizmánt,

Mely a vén földet ifjúvá teszi.” Mi kimondja a valót, s nem tűri hallgatag, mit az úr rá kiszab. Elsőpri e fagyos világ minden látszatát, melyben ringatjuk magunk és butítjuk a népeket. Forradalmat hoz. Lentről jövőt. Az igaztalannal szemben kegyelmet nem ismerőt. Olyant, melynek zászlajára lehet tűzni a hajdanvolt nemes eszmék fogalmait, mely mögé fölsorakozhat, ki szabadságot, egyenlőséget, testvériséget akar. Mely semmilyen eszköztől sem riad vissza, hogy elérje azt, mi a legszentebb neki. Még akkor sem, ha a harc föl is falja saját fiait.

Kell-e ennél fiatalítóbb gondolat? Reményteli célra érdemesebbet se találhat az, ki e kor bűne helyére emberibb viszonyokat remél. Benne van mindaz, miért elmúlt idők nagy szellemei lelkesedni tudtak. Ám nem külön-külön, hanem egyesülve, oly' erővé állva össze, mi képes beteljesíteni önnön végzetét a barikádokon.

Hogy ábrándozom? A jó bortól fölébredt képzeletem játszik velem? Talán. Hisz' ezt nem a csillagok mozgását leíró képletekben, hanem szemem lehunyva látom legtisztábban. És akkor is előttem dereng, ha a piactéri boszorkánymáglya lángjainak fénye a császári csillagvizsgálóig fölé, munkámban megzavar, bevádolt anyám felé tereli gondolataim. Mikor engedem, hogy lélekben szembesüljek e törpe korrallal, mely a másságot tűzzel-vassal üldözi, irtja, ha céljaira nem használhatja fel.

Ma még kevesek döntenek sokak sorsa fölött – kényük-kedvük szerint. Nem lenne-e itt az ideje egy radikális változásnak? Utána a Föld javait igazságosabban el lehetne osztani. Csupán bátorság, akarat és összefogás kellene hozzá, mely megfelelő erőt képviselne a fennálló hatalommal szemben. Csakis így jöhet létre a szükséges megfitalodás. Különben semmiért küzd, ki küzdelemre adja fejét.

Számításaim alapján tudom, még a bolygók sem tehetetlenül vándorolnak. A Nap ereje az, mi mozgásban tartja őket, s nem Isten ígéje. Az a tömeg, amelyet ő képvisel. Nem ilyen-e 'hát a nép, ha összefog a bolygólelkű vezéreivel szemben? Nem tudná-e megváltoztatni a dolgok menetét, ha közös akarat egyesíti? Ha van lelkesítő szava? Vagy jobb, ha hallgat és tűr? Lázadjon inkább! Tehetségét tovább ne herdálja el urakra!

Bár gyártom, mert a hiszékenység révén ez fizet, az asztrológia horoszkópjaiban nem hiszek. Az ember sorsának kovácsa, s ami az égből kiolvasható, az a szabad akaratot nem írja fölül. Márpedig ez az, ami szüntelen mozdítja a történelem menetét, ami fölülkerekedik az eleve elrendeltnek tartottakon. S ha tudás társul mellé, semmi sem állíthatja meg. A lelkeszi hivatást nem hiába cseréltem matematikus pályára. Bizonyítani valaminek a létezését több, mint elhinni azt. A ráció segít megérteni a dolgokat. A számok világa sosem hazug, ha a velük végzett művelet nem hibás.

Fölfogtam a világból egyet s mást. Időm legjavát nem herdáltam el. Elvégeztem a magam forradalmát a tudomány terén, még ha pillanatnyilag nagyságát kevesen is fogják fel. Más is tegye, mit tehetsége szerint megtehet, hogy legyen a jövő másnyilván! Folyvást megújuló, még ha a fiait is kell hozzá felfalnia.

Kilencedik szín

Ikerhatás

„Talán” a „síron túl”. Addig is a lelkiösmeret marjon beléd mély barázdákat, hogy vérpadra szánt áldozatodba szerelmi vallomás gúnyával rúgsz! Ily’ körülmények között hiteltelen valamennyi csábító szavad. Becstelenségre ösztönöz. Eleven poklot kínál, bárhogy is szépíti azt, mit hóhérod hamarost végbevinni készül.

Tán azt hiszed, szent vagy? Vagy a célod az? Nézz körül! Rémvilágot teremtesz, szolgálsz, istenítesz. Olyant, mely romot szaporít, alattomos, fölfalja lelki-torzszülött gyermekét. Amit itt kínálsz, abban sosem lesz helyem. Erkölcsben nemesebb anyagból szóttek, mint mit egy oktalan lázadó maga mellett elvisel. Lásd be, felkelők rombolásra használt hatalma éltetői közé nem szegődhetek! Hitvány az alku, ha csőcselékkel köttetik, s annak ösztönét kell felölteni a megmaradásért.

Megváltóm lesz a bárd, hogyha nyakamra sújtatsz vele. Siess! Hagyd meg büszkeségemet! Tovább ne alázz! Martalócaid kényére ne bocsáss! Csupán a mártír üdvözülhet a démoni erők tombolása közepette. A vérpadod nekem oltárt jelent, melyen erényes nőként hullhatok el. Ne fossz meg ettől! Forradalmad amúgy is előbb elveszejtett, mint ahogy megismerhettél. Csak a halál hozhat közel, ha őszintén bírtál felém szólni. Különben az sem. Nem sokadszor, örökre vesztesz el ez esetben.

Mi dolgom lehetne azzal, ki józan eszét feledi, rajongva öl, a pusztításért él és lelkesül? Mélyebbre ember nem sülyedhet, még ha azt is vallja, egyszer él, s nincs túlvilág. Akkor is kell törvény és rend, mely kordában tartja a becstelent.

Mondj le rólam ebben az alakban! A sír feltámadásom lehet.

*

„Mit is beszélsz magadban?” Undorodsz? Ahelyett, hogy magadévá tennél? Polgártárs, ez a jutalom megillet engem, ki érted ölni késznek mutatkoztam! Ezért elvárhatom, hogy vélem tölts egy éjszakát. Vagy tán „[k]ékvér arisztokratául szegődöttél”? Tagadod mindazt, mi hatalommal ruházott fel? Korlátozod szabadságomat? Nem tekintesz magaddal egyenlőnek? Testvéreddé nem fogadsz?

Fejét hoztam el annak, ki ellened összeesküvést szított, s most „hagymázban szólsz” arról, helyesen jártam-e el. Miféle árulóbeszéddel zavarnál össze így? Szépségem nem vonz talán? Mért pont egy nem is létező hasonló után epedsz, amikor én kézközben vagyok? Ez úri hóbort. Forradalmárhoz nem méltó. Már-már az a gyanúm ébreszted ekképp’, ellenségként lopakodtál soraink közé. Ügyünknek ártani vagy talán? Inkább vedd, amit vehetsz! Amit kínálok! Ölelésem és ölem melegét... Ki tudja, a holnapot megérjük-e? Élvezzük ki a pillanatban, mit nyújt! Ne gátoljon erkölcsi gát, hisz’ fegyvereinkkel megsemmisíthetjük azt, akár valami rég meghaladott csökevényt!

Népet az előljáró vezet. Ki egyedül önmagában, az eszmében és a végső győzelemben hisz. A megtorpanót elsodorja az ár, földbe döngöli a had. Csak aki halad, az érheti meg a dicső jövőt. Követlek, ha lendülettel mégy előre, különben el veled!

Ábrándod tárgyánál nem vagyok-e külön én, ki az úri cefkák szemérmét levetkezem? Mutatom magam leplezetlenül. Válassz! Add az éjjeled vagy a véredet! Ágy vagy bakó?

Hóhér előtt

„Bakó, ügyes légy – órjást vesztesz el” a felkelt polgárok között dúló pártszenvedély miatt –, ha már dicsőbb végre nem futotta.

Bár kezdettől vártam halálom bekövetkeztét – nem ily’ hamarra... Számos dologm akadtn volna még. Nem növesztettem utódot. Túlontúl nagy volt a hév sodrása. Mögöttem így csak bukásra érdemes kicsinység maradt. Félig végeztem el ’hát a dolgomat – az eszme elveszett. Leáldozóban a nép csillaga, mert – ahelyett, hogy a felvilágosodást segítené – megannyi oktalan váddal áll elő, ki – fiaként élre törve – hatalmát megtartani igyekszik. Riválisától bármi áron szabadulna. De mindig akad újabb magasba igyekvő, közöttük pedig olyan, ki jól titkolja szándékait, míg a számára kedvező pillanat el nem érkezik. Aztán hátulról dőf. Hiába a sok szófia beszéd, érvelőnek az alattomban támadóval szemben esélye sincs.

Félve élhetsz ott, hol ármánnyal táplálják a népet, és az mannaként eszi azt. Mindenütt árulót szimatoltatnak vele. S ha egy se akad, akkor kreálnak abból, ki fölébük magasodott valamiképp’. Az effélék vezére a forradalom ügyéért apját, anyját is kiirtaná. Szemében az becsületes, ki fürgébben sarazza ellenlábasait. Ám ő is csak addig van biztonságban, míg meggyőzőn állít ellenségeket, harsány szóval elnyomja az igazságot mondókat. De, ha egy lélegzetvételn yi szünetet tart, hallhatóvá válik a moraj, közeleg a vége. Elfutni se marad ideje, mire föleszmél. Küzdeni se. Védelmet semmi sem biztosíthat neki.

Kinek kígyónyelve belém mart, – tudom – hamarosan követni fog, társaival egyetemben. Rövidre szabott illúzió csupán, hogy helyemet elfoglalva irányító lehet, koronás fővé válhat, uralkodói dinasztíát alapíthat. Órája ketyeg, és lejár, mint most az enyém a közélet szolgálatában, mely miatt szeretnem sem lehetett. Nő helyett fegyvert öleltem. Család helyett nemzetet. S hogy ez volt-e több? Így enyhébb-e magányom? Már tűzbe nem tenném érte kezem. A vérpadon az ember bizonytalan, még ha a térde meg nem is remeg. Könnyen talál nyitott kérdéseket. A nyaktiló szükséges rossz csupán? Barikádon szerzett golyót nem érdemeltem volna meg?

Éles tekintetem tovább már nem kutat. A megszerzett honra leselkedő veszély mindenfelől ugrásra készen áll holnap is. A vagyon ádáz ellensége a szabadságnak. Hadakat bérel. Belopja a nép sorai közé magát. Visszavenné birtokait. Uszít.

Készülj! Lesz munkád elég. Az ész hatalmát felvásárolják kilóra. Ideiglenesnek bizonyul még a tudás is. A szegény maradjon ostoba, különben gondolkodik és ismét lázad az újdonsült urak ellen. Akad fejétől megfosztandó alak, míg visszaáll a rend. Gyakorolhatod a nyakakon a hivatásodat.

Külső és belső árulás emellett sosem csitulhat, míg az uraknak erre pénze van. Sorainkban sokak leghőbb vágya egyébként is az, hogy valamennyi vagyont elbitorolhassanak e foszlott ruhájú nép nevében, ki – ifjonti szertelenséggel – meghozhatja véráldozatát, így téve úrrá a pártunkhoz tartozót. Ám feljogosíthat-e bármiféle nagyravágyásra bárkit is, hogy a többség egy pillanatra támogatta? Mért gondolja bármelyikünk is azt, polgáraink egyetlen szerelme forradalmunk lehet? Szétdúlja ez az otthonokat. Ezért is dühös leszek.

Siess ’hát! Vakmerő, ki kezedre játszott. Gyorsan sújts, mielőtt még nyelvem megered, s feléjük visszavág!

Tizedik szín

Bukott erénnyel

„Im itt vagyok, bűnömmel s könnyeimmel.” Lovagra vágytam, ki szép szavakat suttog fülembé. Vonzónak talál, körüludvarol, egekig magasztal. Férjem tudományától távol áll, hogy a gyöngédségre vágyót meglássa bennem, matematikai számításain túl rám is fordítson időt. Úri köreinkben könnyen akadt udvaronc, ki kárpótolt ezért. Kinek nyelve úgy pergett, hogy édesebben nem is szólhatott emberfia. Naivan azt hittem, epekedése valódi, hátsó szándéktól mentes. De ki nem csal ebben az intrikáktól átszótt világban? A kinyilvánított érzelem már azzal félrevezet, hogy többnek mutatja magát, mint ami, mert legbiztosabban így érheti el célját. Alattomos módon járt el. Rászedett. Hittem, akartam hinni, minden mondata igaz, istennő vagyok, a föld egyetlen ideális teremtménye. Reméltem, e káprázat sosem múlik el. Ám amikor feladtam a nő hagyományos szerepét, azt gondolhatta, mindenre kapható vagyok. Erre lehullt a lepel, elővillant a hódító foga fehére. Beláttam, mindvégig uram helyére pályáztam. Ámító szava annak előkészítésére szolgált, hogy aljas gyilkosságra bírjon, szabaduljak meg attól, kivel frigyem az oltár előtt örökre kötöttet. Ekkor döbbsentem rá, mire szolgált a játék, melyben oly' sokáig tetszeleghettem újdonsült arisztokrata szokásaink szerint. Ölelő karjai között miféle vétekre buzdítana megigéző csábítóm.

Rögvest kiadtam útját, jól tudva azt, a közbeszéd innentől nem kímél. Szeretőd tartóval sorsközösséget vállal, ki hasonló csónakban evez. A cinkosok közül távoznak viszont senki sem kegyelmez. Bűnöm egyedi lett – sirathatom. Szememre vetik, kiteszítanak.

Vajon mássá válhatnék, ha a vágykérésnek eleget téve gyilkolok? Az elevent még a féreg sem kezdi ki. Önnön lelkembe döfnék tört, csöpögtetnék mérget... Rongyként élhetnék. A fölpanygálóm meg kacagva dobna el. Őt nem terhelné semmi felelősség. A kirobbanó botrány engem sújtana. Engem, a rászedettet. A gyalázatos perszónát.

Mit nyílt titokként űztem a férjem háta mögött, visszaütött, billogot nyomott a szívemre. Égi bírám elé immár csakis úgy állhatok, hogy mentségemre semmit föl nem hozhatok. Szűzerényemet oly' együgyűn föladtam a lovagbókokért – mely mögött hitványság lapult –, hogy magam sem hiszem, mily' könnyű prédává válhattam.

Oda az illúzió. A ragyogás helyén romok – kívül, belül. A flörthöz rejteket biztosított a lugas, de hová bújhatnék szégyenemmel? A gúny elől nyomorultként menekülhetek, holott nincs menekvés. Hogyan állíthatnám régi fényébe vissza tisztességemet? Ki megbocsáthatna, az előtt nem vallhatok színt. Elpusztítanám vele. Vagy már elpusztította az, ki fülébe súgta rólam a hírt? A rágalom gyorsan szárnyra kap. A pletyka sustorog, s oda igyekszik, hol árthat. Ha nem is a kívánt módon, ettől még gyilkossá lettem, azt hiszem.

Irgalom! Szégyen, eméssz el! Ne hagyj, hogy a holnapot megérjem! Ami fájdalommal jár, attól kímélj! Vétkem fedje éj! Örök.

Számvetés

„Ledűlt romoknak átkozott porán” hamarosan túljut az ember, hogy egy nagy eszmét valóra váltson, eltörölje mindazt a szennyet, mit az együgyű szellemek évszázadok során összehordtak azt híven, a bölcselet költészet, szemfényvesztés, valóság az, ami a szavak cifra köntösébe öltöztetett. Mindez a múlt. Téves ítélet. Hibás feltevés. Leszámolásra, meghaladásra érdemes.

Míg dicsőített korok sárgult pergamenjeit bújtam, s a forradalom felszabadító álma el nem ért, azt gondoltam, fejlődés egyedül az átadott tudásból származhat. Akár egy építményt, – generációkon át – úgy húzzuk fel a végső megismerés katedrálisát. Aki továbbviszi elődei munkáját és átörökíti azt, az segít a kiskorúságából fölemelni az emberiséget. De láttam, mint válik gáttá az örökölt előítélet, és haszontalan áldozatává a jobbra érdemes. Tapasztaltam, mily' veszélyes abban élni, mi porladó. Megfertőzi az elmét. Elsorvasztja szabadsága szárnyait. Állítom, mit a hagyomány kötelezettségként tukmál reánk, ingoványba fúl, ha megvizsgáljuk tételeit, melyen alapul. Az üdvöként hirdetett mögé fölsorakoztatott intézmények csak ártnak azzal, hogy idomítanak, szentnek titulált hittel töltik föl az oktalanok fejét. Mennyi rosszul látót, bármerre terelhetőt terem így az iskola. Minek sokaknak tudnia azt, mi elavult, nem visz elébb? Agyrém azt vallani, mi ma igaz, holnap is az. Eszményíteni időleges teóriát.

Legyen az ember vakmerő és szabadon gondolkodó! Tapasztalatára alapozza mindazt, mit hirdet, ne tűzrevaló fóliánsokra! Vesse az életbe önfeledten magát, hisz' amúgy is minden a sír felé vezet. Csupán röpke utat futhat be a halandó a rászabott téridő-keretben. Nem a folytonosság jelent fejlődést, hanem a megújulás. A dalt élvezni kell, nem csak megtanulni miből tevődik össze. Az elevenen zeng, ez „halott csinálmány”, bármennyi is benne a szellem. A mű el nem érheti a természetet, ha nem része annak. A maga körét befutván képtelen azzal pusztulni, amiből származik.

Adassék elegendő bátorság az élethez és a halálhoz! Oly' szabály, mely túlvezet valamennyi meddő rögeszmén, képessé tesz a legrettentőbb igazsággal is szembenézni.

Mámor kell ehhez és önfeláldozásra alkalmas hajlam. Mert ki állíthatja meg azt, ki könnyedén, mindenén áthatolón suhan, mint a szél? Ki nem retten meredélytől, szakadéktól, töretlen halad, míg lelke nagy? Ha pedig kicsinnyé válik? Vessen el! A jövő felé mi' útja vezetne ilyennek? Gáncsa lenne csupán – nem más – a szüntelen és nélkülözhetetlen megújulásnak.

Számos hazug horoszkópot készítettem rendelésre, hogy tápláljam a hitet: az összes dolog jól van így, ahogy régtől fogva van. Szégyellem, hogy eddig ki nem mondtam: az égbe nem a sorsunk van írva, hanem az a végtelen foglalja el, amelyen a létezésünknek is alapozódnia kell. Ne vonjunk magunk köré burkokat! Elég a testnek szenvednie tőle. A szívnek, az észnek nincs, nem lehet határa, ha társul mellé némi szabad akarat. Belül az ember végtelen, akár a forradalomban, a megújulásban rejlő lehetőség.

„[K]étes szellemő”, mutasd 'hát, mit álmodtam, azon túl mi van!

Tizenegyedik szín

Emelkedve

„E földre csak mosolyom hoz gyönyört,

Ha napsugár gyanánt száll egy-egy arcra” onnan, hová most fölemelkedek. Mert mi alatt van e szabadversenyek világban, abban csak az ördög és bérencei érzik jól maguk. Ki itt szegény, arra bélyeg sül láthatatlan. Ha nő, s bír némi tetszetős vonást, áruba bocsáthatja bájjait, pénzes úr kitarottja lehet. Máskülönben választhat egy szegény flótást az övéi közül, kinek nyakra-főre gyereket szülhet nyomorúságra, betegségre. És ha az éhség vagy a kór egyet elragad belőlük, másik kettőt a helyére. Mert szaporodjon, sokasodjon a nép, hisz' kell a gyárnak az olcsó munkaerő. A proletár meg örüljön, hogy a béréért kenyeret vehet, s gyerekei híg lötytyöktől fölpuftadt hasába legalább ez kerül.

A tőke nem ismer kegyelmet. Együttérzést még kevésbé. Számára egyaránt a hasznoszerzés eszköze az eleven és a holt anyag. Mire szüksége van, megveszi. Mire nincs, kiselejtezi. Gép vagy ember, mindegy neki.

Anyám uraknak kínált úton-útfélen, hogy az övénél jobb sorsom legyen.

– Így tartalak becsben – mondta, miközben a vágtyársak körében kufárkodott. Mikor egy kis vásárfia hullott az ölembe, már örvendezett: megfogtuk az aranybornyú lábát, s rohantunk a templomba, tartsa meg az Isten az ifiúr szokásait holnapra is. Ezért nem sajnáltuk a perselyből a pénzt, ha volt.

Néhány ajándékba kapott csecsebecse fölvilanyozza a magunkfajtákat. Mindegy mi, csak csillogjon, már eszünket vesztyük el. Többre vágyni egyetlen nélkülöző se mer, csak amit valamiképp megkaphat. Ékszerből egy gyöngye utánzat is elkápráztatja, feloldja erkölcsi gátjaink.

Napra nap akadt mit meggyónni Isten házában, hogy megbocsátásban részesüljek. De égbe kiáltó vétek-e az, hogy udvarlókat fogadtam? Hogy számítottam arra, vesznek ezt vagy azt, mert üres kézzel szégyenkeznének elem állni? Hogy az így kapottból anyám és én tengettük életünk?

Még álmomban sem gondolhattam, hogy egyszer majd nem csak bazári bővli kerül a nyakamba. Mindenki pontosan tudja azt, a szegényasszony lánynak mi jár az elhasznált idejéért. Többre nem költ, bárki légyen az. Többre nem is méltat, hisz' mulatni keres föl.

Egy titokzatos férfiú – horgas orrú társától véve át – oly gyöngyökkel övezte nyakam, amelyet tán csak cifra paloták hölgye remélhet. Számomra megszerzetetlennek tűnt ily' drágaság. Évekre minden gondot messze úzhattem volna belőle, ha megfelelő körökben értékesítem. Talmi ékessel joggal kérkedhettem volna az akasztásra gyülekező tömegben, hová utunk vitt még elébb, ha a hálám nem mutatom ki a szentkép előtt egy szerény csokorral. A magasztos érintésétől gyíkká változott a lánc valahány szeme. Láthattam, tisztával érintkezve mi is a vagyon. Mivé lesz az, ki birtokolja vagy sóvárog utána. Hogyan hull a tátongó mélységbe.

Szerelmet sosem ízleltem. Vonzalmam érdek élesztette. De mégis mi más lehetne, mi magasba húz, glóriával övez, a sírtól eltávolít?

Emelkedek. Lelkem földre ragyogó szűzmosoly.

Eligazítás

„Ismered-é”, ki dicsőülten emelkedett az ember ásta szakadék fölé? Ismered-é, vagy csak úgy hiszed, mert gondolsz felőle egyet s mást – míg a világ világ?

A nő sosem tied. Belőled kiszakítva él. Részed újra nem lehet. Ha száz alakjával találkozol is utad során, mindig marad belőle elég ismeretlen, mely épp úgy fölgerjesztené vonzalmadat, mint eddig bármelyik. Egytől egyig egy a sok közül valamennyi – ellentmondásosan. Mikor úgy véled, pokolra való változatra leltél, az legkivált a mennybe száll. Ám nélküled, mert a gyötrő kétségekből származó bűnt csupán te ismered. Ez köt a földhöz – jobban, mint hiszed.

Megtagadnod ezúttal semmit sem kell! A látvány magáért beszél. Elég, ha én tagadhatok. Bár még ez is soknak tűnhet pillanatnyilag.

Neki üdvözítő szenvedés jutott. Egyedül te tudsz rajongni lehetetlenért, hogy csalódhass végül, hisz’ el nem érheted. Most ő suhant el, de általában te állsz odébb, hogy körbeahajózd az eszmék tengerét.

Be kell valljam – óh, mit meg nem tesztek! –, csodálom lelkesültségedet eljövendő munkánk iránt, mely távolról nagynak láttatja magát, de közelről csak kicsinység, esendő figurák ábrándos játéka, felszínre hozott pokol – mintha magam áldottam volna meg bűnnel és nyomorral.

Tapasztalhattad, mielőtt még továbblépni készülünk, e kor se sikerült jobbra, mint az előzőek. Hiába versenyezhetett szabadon, kinek adódott mivel, állatsorából Isten – képmására szabott – remekművének többsége ki sem emelkedhetett, rongy életén kívül nem sok mindent kockáztathatott, hogy – ha nem is jobbmódban, de – megérje a holnapot. Hol lelhetted föl itt azt a számos újat, mely fönségest növel? Bámulhattad, hány nagyszerű hitványa hullt a birodalmamba le, hogy egy kegyeleti csokortól tátongani kezdett a föld mélye. Vagy mást találtál a várva várt újdonsültek között? Ismét bírod áztatni magad, hogy ebben az árnyjáték-panoptikumban a rosszra egyszer csak jó jöhet?

Gyönyörködhettem, mily’ pazar mocsár az újvilág, s benne hányfajta nyomorult mulat, dübörög, ölel, fattyat nevel, torz képén hizlalja a fölöltött sátáni mosolyt...

Kedvemre való vásári komédiát rittyentett össze ez az ostoba bagázs. Tagjai szájából még a szellentés is jogszerű, vagy jogorvoslatot követel, attól függően, az illető vonatkozásában mit súg a precedens. Szerfelett élvezetesnek bizonyult az a mutatvány, hol majomvonás jelölt egyént, hol vén szipirtyótól fogadtak el jóslatot, hol életelixírnek titulált bővliért észvesztve kapkodott a hitetlen tömeg, hol ballépést ideologizált a piaci bölcselő. Ínyemre való, ha ily mocskosul jó a filozófia. Remekre szennyezett. Eltartja örültjeit ekképp’. Még a nyegléknek is vet valamit, hadd műveljék tovább áruvá vált tudományukat.

Nézd a sírgödört! Látod, mily’ mély, mit a szabadság létrehoz? Csak bele ne szédülj! Túl közel ne hajolj! Még itt maradok bevégezetlen céloommal, vagy utánad ugorhatok.

Van még hátra valamennyi dolgunk a földi időben. Ez itt nem a te szakadékod. Azt még meg kell élned. Másként nem lehet...

Ki az ideológiák vonzásteréből!

„Ah”, örökre elröpült? Pedig egészen közel jutottam hozzá, hogy kegyében részesüljek. Mivé leszek nélküle? A szépség és a világ sarokkővét mindeddig benne leltem fel. Bárhogyan is, de biztos pontot jelentett. Ha nem lesz, mi végre bármi cél?

E gödör tán nem hiába tátong a lábam előtt. Már akár zuhanhatok én is az eszmék utolsó sárfészket rakó fecskéi után. Vagy mégse, mert még messzebbre kerülök tőle? Többé egy pillanatra sem láthatom? Tudom, a szellemlét két ellentétes pólusára kerülve a vonzalom bármekkora lehet, a távolság áthidalhatatlan és legyőzhetetlen. Ezt még nem akarhatom! Előre! A jövő még hátravan. E korból is tapasztaltam éppen eleget.

Az élet imént hallott versenydala jobban undorít, mint előzetesen és távolról jövőbizalommal kecsegtetett. Csalódtam újólaj, s ez végképp elrontotta lelkesültségemet. Most már csak hideg gúnnyal illelhetem oktalanságomat, a reményt, hogy a rossz megjavul, ha az utópia – mely felé a világot terelni vágyunk – nemes. Tévedtem a szabadversenyt illetően is. Nem láttam előre hová vezet. Csupán akkor döbbsentem rá, egy jó gondolat miképp’ valósult meg ismét, mikor az eredménye közelről szíven csapott.

Áltatni sem tudom már magam. Oda a hév, az új eszme költéséhez nélkülözhetetlen teremtető. Elég a realitás számbavétele. Miféle állattá silányult fajjá lettünk ily’ körülmények között? Egyedül a zsigerből cselekvő hitvány boldogulhat? Ki nem kérdez, csak halad, s letiporja, mi útjába kerül. Ki virulens baktériumként fertőzi, pusztítja a gazdatestét, a társadalmat. A hit itt legfőljebb képmutatató ájtatosságként van jelen, melyre üdv nem jöhet, hisz’ része az általános átverésnek, mit a nyervágy és a haszonlesés motivál. A valóság ócska cirkusszá torzult, hol kegyelmet senki sem gyakorol a csörtetés hevében. Gyálázatos játék folyik a kicsinnyé és komédiássá tett, koncert vetélkedő néppel, melynek fia rég föl nem fogja ésszel, mi miért van így vagy úgy. Ráng a zsinór a tőke és birtoklói természete szerint.

A szofisztika kevés a dolgok rendbetételéhez. Logika kell ide. A Föld népei körében dúló ostobaságot csak a tudomány módszertanának általánosságá tételével lehet fölszámolni. Azzal, hogy mindenek fölé és elé kerül. Mert mi más volt eddig az élet, mint költészet, eszmék és hitek története? Ám egy se bírt elég nagyvá válni. Bukott. Bukott. Bukott. Az utolsó csöpp józanság is elillant belőle az iránta táplált érzelmeken. Hol az ideológiáktól megszabadított ráció uralkodhatna, ott az ember jelentette rizikófaktort kihagyhatnánk. Többé nem kellene, hogy egy indulat, egy jellembeli kicsinység félrevigye a világot. Mehetne minden aszerint, mit az értelem legjobbnak íté. Ilyen irányba vezess!

Menjünk ’hát, hadd lássam, mi vár még rám a jövőben! A közjólét beköszönt-e az itt tapasztalt undorító, hitvány kor után? Mit tesz a tudomány, ha győz a természet felett? Ha a vegytiszta ész dönti el, szüksége mértékében kinek mi jár? Ezért mi dolga akad?

„Ah”, csak a vágy... Nem tud hamvadni, bár tárgya tán örökre elrepült.

Tizenkettedik szín

Természetesen

„Szeretlek én is, érzem, mindörökké.” De védj meg elébb, minthogy frigyünk beteljesüljön! Hozd vissza elragadott fiam, kinek fejformájában orvosi hivatásra való hajlamot állapított meg a mindenható tudomány, s eszerint rendelt mellé jövőt. Mentsd meg őt számomra attól, hogy beleveessen az arctalan tömegbe! A szent kapcsolat, mely gyermek és szülőanya között köttetett a világrajövetel fájdalmai közepette, ne szaggatódjon szét, mert egy embertelen tudás ezt tartja ildomosnak!

Elfogadhatja-e az anyalélek azt, mi pusztán célszerű? Akad-e oly' nő, kinek szíve nem hasad belé, ha a vérből és húsából valót örökre elválasztják tőle – holmi társadalmi érdekre hivatkozva? Ki pusztán azért szülhet, hogy egy munkáskézzel hozzájárulhasson az emberiség jövőjéhez? Ki utódjában nem önmagánál jobbat, többet remél? Fölcseperedését látni nem kívánja?

Segíts, „áldott idegen”! Szállj harcba értem! Bárki is vagy, nem leszek hálátlan tettedért. Bárhonnan is jöttél és bárhová is tartasz, halálomig kitarok melletted, akár a falanszter biztonságos falain kívül is. Csak ne hagyj...! Ne hagyj, hogy a szívtelen eszme apostolai örökre elragadják fiam! Fogj fegyvert értem, a szerelme-mért! Alapítsunk kölcsönös vonzalomra épülő családot az államérdék ellenében is! Számunkra ne a külső jegy döntsön afelől, párosodhatunk-e, hanem valami magasztosabb! Valami, ami láthatatlan terem összeköttetést, mégis mindennél hatalmasabb erőt biztosít az együvé tartozáshoz. Ami nem lombikba öntött anyagokból kutyulódott össze, hanem csak úgy van, a maga természete szerint, akár a csoda.

Egyre jobban gyűlölöm rideg korom, mert semmibe vesz és semmiként kezel. Egyéni jogot nem ismer el. A kollektíva mindenekfelett – ezt hirdeti. Mozgásteret a kijelölt poszton belül biztosít. Ezt is szűkre szabva, akár a számozott, círadáktól mentes zubbonyom.

Fojtogat a kényszerű valóság. Mit nekem globális fönnmaradás, ha csupán fogaskerek vagyok egy megkonstruált gépezetben. Hol teremhet hely és idő a jól kiszámított életben örömmek, fölfedezésnek, emberi kapcsolatoknak? E nélkül színtelen a jelen.

Nőként utódkeltető vagyok, ki mellé a leginkább megfelelő nemzőt rendelik, ha éppen teherbe esésre alkalmasnak tartja a kiemelt egyének köréből valaki. Egy fontos előttük: legyen, ki továbbviszi a faj hasznos tulajdonságait. Minden más fölösleges. S ha ez a tulajdonság önmagában is fönnmaradna, az embert is kihagynák a világból.

A természet szavának engedek, ha szólít, nem a célszerűségnek. Elgondolni sem merem, hogy másképp' is lehet.

Szűm dobbanásából sejtem, lélekben fölötte állsz az önmentő program valamennyi gyászhuszárának. Megvan a bátorságod szakítani azzal a renddel, amely virágzás nélkül akar gyümölcsöt teremni. Amelyben robottá, az államilag előirányzott ügy szolgálójává egyszerűsödik az eleven. Nem több mint egy a még meg nem értettek közül. Egyelőre csupán ezért pótolhatatlan organizmus. Ezért kell léteznie.

Vigyél el innen! A korlátokat tovább már nem bírom. Szabadon hadd szethesselek!

Kisszerűből

„Keresve útat a magasb körökbe”, el innen! El! „[E] földnek hitvány porát” többé ne tapossam! A tudomány is, mikor teljhatalommal ruházzák fel, csupán rút fajzat kreálására képes. Szűk látókörében, – a hasznosság elve szerint – ami nemes, ellenére van. A derék elméket egyhuzamban zabolázza, hogy rendkívüli képességeik miatt – mit rossz hajlamként ítél el – a tömegeből ki ne lógjanak. Az általa összetákolt rend rögvest megbomolna, ha az axiómaként kezelt teóriái közé egy kis költészet fészkelhetné magát. Az állam mechanikus gépezete szél-ütötte kártyavárként inogna meg, ha egyszer rádöbbenne, mily’ üres a világa. Nincs benne semmi, mi előbbre, valahová vihetne. Az így működtetett növelde agymosó. Csupán pusztá túlélésről szól a megannyi múlandó pillanat. Az egyiket a másiktól semmi sem választja el, és különbözteti meg. Sivár hely az ilyen.

Mást vártam, s most végképp le vagyok lombozódva. Ezúttal nem csak egy tévképzetet, hanem egy bolygót vesztettem el. Mi keresnivalóm lenne még halódó felszínén? Hiú reményt nem dédelgetek. A Föld-nevű kísérlet kudarcot vallott. A vegytan a lombikjában ki nem keverheti a jövőt. Legfőljebb képzeli, hogy effélét cselekszik, míg különféle anyagokat vegyít össze – hazudott organizálás gyanánt. Kontrollja nincs, mely jelezné felé, tévúton jár. Pökhendin ezen tereli az emberiséget a szakadék irányába.

Én is mily’ ostobának bizonyultam ismétetlen, hogy egy percig is hinni tudtam a tudomány mindenhatóságában! Már a józan ész is rászedett. Gyógyírt mi rejthetne még magában arra, hogy vagyok? Nem maradhatok.

Nagy kár ugyan nem ért, mert a vizsgáján ez a valóság is megbukott, de nemrég még táplálta a reményt: egyszer fölnövünk. Ám ahelyett, hogy ezt segítette volna, a tiszta tudat gőgjétől elborultan mást se tett, mint sterilizált, kivont, szeparált. Ezzel éppen a lényegétől fosztotta meg az életet. Amit létrehozott, abban nem akadt semmi emberi. Annál több örültség, hogy ez a konstrukció hosszútávon fenntartható legyen.

Riaszt és elborzaszt e salakvilág – s jobb ennél tán már sosem jöhet. El! Innen el! Ennyi kisszerűt még egy kor se tukmált gyermekére. Ha nem látom, el nem hiszem: a józan ész okozta ártalmat semmi sem múlhatja felül, mert a kreatúrája természet-, isten- és emberellenes. Az életből kivonja mindazt, miért születni érdemes. Az egyéni képesség elé praktikumból emel falat, a teremtőerő minden megnyilvánulását bünteti... Mesterkelt körülmények között elkorcsosul az eleven erő. Unalmas a falanszterben lenni, állami napszámban örölni a napokat.

Miféle hon az, melyben nincs egyéniség, szám helyettesíti a személynevet? Hol az ember mechanikusan teszi a dolgát, különben megrovásban részesül? A mértan kalkulálja ki, milyen szükségletei vannak, a társadalmi munkamegosztás melyik foglalkozásának rekeszébe kerül? Igazságos-e az efféle eleve elrendelés?

Kitörni vágyom innen. Bárhol jobb lehet, hiszen költészet nélkül mit sem ér az élet. Szépséget benne hiába lelek, ha megénekelni már képtelenség. Az ihlet, akár a köd a ragyogó napsütésben, hajnalán eloszlik, mielőtt még a derengése föltűnhetne valakinek.

Föl! Föl! Ki az úrbe! A szennytól minél távolabb!
Repüljünk! Lábamról lerázom a föld sarát.

Föl

„Itt gyors segély kell. [... Ú]tazunk!” Bár együtt a szellem legjava, mégis minden mily’ ostoba. Vélt igazán kívül mást képtelen zengen. Ettől vált veszélyesé e hely. Minden szenvedélyre örületként tekintenek az aggastyán tudorok, mit sem tudván arról, a szív mint hevülhet, ha vonzalma tárgyát fölleli, s akár céltalan lázadásig is izzíthatja az elmét kielégületlenségében. A világot uraló tudomány szörnyszülöttjei kiirtották magukból az érzelmeket, úgy híven, a jövő felé az út lombikjaikon át vezet. Tévképzetükből kiindulva csak azt fogadják el, mi értelmükkel megragadható. Tagadják mindazt, mi nem mérhető, ezáltal igazolhatatlan. Létét jogosulatlanná téve mindannak, mi a kiszámíthatóságon kívül esik.

– Kórházba vele! – kiáltják arra, ki szerelemre gyúlásával a felállított rendet megzavarja. Az efféle embernek hamarjában kilúgoztatják fejéből a haszontalan gondolatokat, ne rontsa a tömegmorált, simuljon vissza az állam fenntartó gépezetébe, haszontermelésre ügyelő munkás legyen.

Rád is e sors várna, ha sürgősen nem távoznék. S tán fel sem ocsúdnék, melléd fektetnének, mert bennem meg fölfedeznék a tagadás szellemét, mit itt csak elmeháborodott hordhat kebelében. Ha szakértelmük diadalmaskodhatna fölöttem, tán angyalt purgálnának belőlem. Mivé lenne akkor e bolygó? Mi vinné előbb az embert?

Az elmeosztály nem az a hely, ahol Föld és Ég fiaként megmaradhatnánk. Lényegünk ott keresnek, ahol föllelni nem lehet. Mégis oly kezelésnek vetnének alá, amellyel örökre kimetszenék még az írmagját is eleven valónknak. Bábukká változtatnának az otromba játszmájukhoz. A tudós világ végezetül mint szerves molekulahalmazt forgatna vissza a természetbe, legalább így váljunk a társadalom hasznára.

Elgondolni sem merik, hogy az anyag pusztá léte nem magyarázza az életet, különben a laboratóriumi körülmények között a teremtett is teremtő lehetne, s a kísérletei során keletkezett végtelen számú világ végtelennel hatványozódhatna pillanatról-pillanatra. Ha fennállna ez a lehetőség, kellene akkor erre a planétára akár egyetlen élőlény is? Nélkülük is minden adva lenne a dolgok szerencsés működéséhez.

A tudomány túlsterilizálja a világot, mikor az összes elemét számszerűsíti, s a kapott eredményt kizárólagos érvénnyel ruházza föl. Hová tűnik így a szabad akarat? Az intuíció? Kiből kivonják a lelkét, az csak gép, mechanikusan ténykedik. Közben úgy használódik el, hogy helyére újító szellem nem áll. Mi elromlik, az menthetetlenül romlik el.

Vigyáznunk kell az életünkre, hisz’ mindent még nem mutattam meg abból, ivadékaidra mi vár. Mit hozhatnak létre és miképp’. Hogy saját szemeddel lásd a végkifejletet, Isten teremtett világa hová hanyatlik napja lealkonyultán. Megbizonyosodhass arról, semmi sem tökéletes. Ezért és ettől halandó. A Mindenható sem mentheti meg, hiába hiszed, hogy megteszi.

Eddig csupán megérintett a viselt dolgaid talmi volta. Most lett a tét valódi. Nem maradt eszme, mely lelkesítne. Csak úr – kívül, belül –, miről azt hiszed, Isten létével áthatott. Ám, ha megízleled, mérgegre leszel. Még a magasság sem az, minek képzeled. Benne idegen test leszel – de ne sejtsetd! A cún borzongatni fog.

Tizenharmadik szín

Visszahívás

„Honos szózat hív, térj, fiam, magadhoz!” Ne örvendezhessen a gonosz, hogy tőlem túl távolra vezérelt. Visszafordulásoddal semmisítsd meg diadal-mámorát! Mondj nemet arra az esztelen útra, melyre aljas szándékával navigált! Máshol van a kijelölt helyed. Kies vidékem el nem hagyható, hisz’ mást nem, csak mérget szívnál az idegen térben. Már az elsőt követően örökre elhalna lélegzeted, ha engedném, hogy körömből távolra szakadjál. Percnyi ájulásod csupán ízelítő volt abból, mi várna rád, ha meg nem állítalak.

A sorompóig elmerészkedhettél, de a határt, világod határát át nem lépheted. A pusztá úrben semmit sem lelnél a végzeteden kívül. Ezt akarnád? Te akarod-e ezt?

Hiába kóstoltad gyümölcsét a tudásnak, a tiszta szellemlét számodra elérhetetlen. Porból vétettél egykoron és porrá leszel előbb-utóbb. Ezt hamarjában beláthatod. Míg élsz, egy pillanatra sem szakadhatsz el szülőfölded anyagától. Erős kötelék kapcsol össze. Lelked bármilyen mértékben árvult is el küzdelmeid során, ide tartozol. Rése vagy e zárt egésznek, melyben tested otthonát én adom, s tested adja minden egyébnek, mi benned kering, forr, vívja a maga harcát a vélt és a valós igazáért.

Botor ne légy holmi vén hazugság miatt! Tévítra nem vezetett-e már épp’ elégszer? A szellemvilág szent brosuráit őrző pecsétet minek törnéd föl? Elméd el nem bírná az abban foglaltakat. Mit kezdenél tehát vele? Őrjítene – úgy hiszem. Jobban, mint valaha is gondolod.

Sorsod és sorsom egy. Általam érezhetsz és érthetsz dolgokat, még ha kétség is gyötör efelől.

Elég lecsendesülve magadba nézned, hogy elfogadd e rendelést. Tudni fogod, meddig mehetsz, idődbe – mit embervoltod biztosít – mi fér. Hiába ne keresd a náladnál magasabb körökhöz tartozók társaságát! A leheletük is elpusztítana. Beleborzadni se tudnál, máris elragadna a végzet, a halál.

Íme, halld, megvallom, értelmét te jelented a belém foglalt anyagnak. Benned összpontosul mindannak legjava, mit sugallni bírok. Kell-e ennél több egy nemes kebelnek? Kellhet-e más a boldogságához, minthogy eszméletének eredetével tisztába jő?

Nélküled én sem vagyok. Honnan hiányzik az öntudat, ott semmi sincs. Az úrnél is üresebb az ilyen tér. Kietlen és kopár. A nemlét lakhelye.

Akarnád, hogy múltaddal vesszek el? Bukjak a pokolbéli homályba?

Ki Istentől való, annak Isten felé kell törekednie. Ott kell a helyét megállnia, hová teremtve lett. Onnan messze kóborolva kiürül a szíve vagy betegen ver tovább, mert gyökerét számolta fel.

Ne gyötörjön kórság holmi szellemlét után! Testedbe foglalt a lényeged. Ha e burok szertemállik, elillan mindaz, mit magába zárt. Nem lesz több gondolat. A világ ismét sivárrá válik. Hacsak ölemben újra nem álmodod a mindenségbe magad.

Földre leszállni

„Vezess csak vissza, égek látni már,

A megmentett földön mi új tanért

Fogok lelkesülni.” Mert az ember életében mást nem tehet, mint belekapaszkodik abba a sugárba, mely gondolatként előtte fölragyog, s engedi maga fölött uralomra jutni, hogy így vezérelje előre lépteit. Ez hevíti, tartja benne a lelket, küzdelmeken át sodorja a cél felé. Mikor ennek ellenszegülni próbál, a semminek tárja ki elméje ajtaját. Veszte előszelét érezheti hozzám hasonlóan. Mégis még ez se történik hiába. Minden út felismeréssel szolgál, tehát haszna van. Ha erőm nem is sokszorozza, bölcsebbé tesz talán.

Hogy mit kerestem itt, e rideg térben? Szellemtársakat. Ám társakra találhatok-e ott, hol a tapasztalat nem lehet közös? Az isteni lények a szenvedésről legföljebb tudni vélik, mi fán terem. Számukra másmilyen fájdalom gyönyörűsége adatott meg. Hogyan viszonyíthatnák a sajátjukhoz az emberét? Tapint-hatatlanok, hűvösek, anyaghoz nem kötöttek. Várhatnék-e ily' rideg közegtől együttgondolkodást? Enyhíthetnék-e magányomat? Vagy csak egymás mellett beszélnék el, ha szót válthatnánk?

A közöttünk támadó elválasztó vonal nem csak abból áll, hogy át nem léphetem, hanem abból is, hogy a létezésünk különböző szintjén eltérő tényekkel kell szembesülnünk. Ám mi kívül esik megértéshorizontunkon, az számunkra nincs. Az anyagtalan szellem bármekkora hatalom fölött is rendelkezik, ott van idegen terepen, ahol én otthon vagyok. Mért értené, miből menekültem? Felé mi úzótt? Most mi rettent vissza?

Örjöngéssé vált a röptünk. Sehová vitt, sodort. Elmosta mindazt, mi lelkesíteni bírt. Mi értéket, mértéket adott napjaimnak. Mögöttünk parányi gömbbé zsugorodott honom. Borzongok kicsinsységétől és mégis vágyom utána. Hiánya gyötör. Innen nézve csöppvonzalom. Ennyi lenne a nagyvilág? Az, mit tág háttárként élhettem meg számos alakban?

Dacoltam már épp' eleget Éggel és Földdel. Mire vittem ekként? Hogy a megsemmisülés iszonyatát megízlelhettem – többre nem. Küzdöttem a belécsömörlésig, s most mégis újra küzdenék? Szűm ismét dicső harc után eped. Védeni kívánja azt, hol teljes valómmal lakozhatom. Azt a talpalatnyi földet, mely hátára visszavesz. Segít hivatásom betölteni. Különben minden hiába volt. Csupán a múlandóhoz termeltem alapot.

Bármi vár, nem ijeszt e szűk földi világból el most már semmi sem. Belőle kitörni többé nem kívánok. Tudom, mi leledzik kívüle. Az a szellemlét, hová törekedtem, tán ugyanolyan üres, akár az úr, melybe belefoglaltatott.

Milliószor szebbnek képzeltem, míg nem láttam honát. Visszasírom azt az időt, mikor még az elvagyódás ábrándképei lelkesíteni bírtak, az eszme előrevitt. Mégsem adom át magam a letargiának. Nem tántoríthatsz el attól, hogy a földre visszatérve új eszmét tegyek vezéremül.

Semmi sem az

„Vissza hát!” Szemeddel lásd, mire invitálnak! Letűnt világod fagyott felszínét tapodni, gyermekkedéllyel epekedni fókaszír után, hasztalan küzdeni a hűlő, sorvadó természetért. Már semmiben sem fog emlékeztetni ez az újrakívánt föld arra, mit magad mögött hagytál, mikor magasabb körökbe kívánczoltál. Annak befellegzett.

Nézz mélyedre! Vén hazugsággal vajon ki traktált most tele? Egy „báb-istentég”, ki önnön létének megmentéséért hallatta hangját utánad. Hiába okítottalak, fölülsz neki? Elhiszed, hogy éppen te kellesz ahhoz, hogy a halott Nap fénye mellett az élet egy csöppnyi szikrája is megmaradjon?

Tégy kedvére! Reméld, hogy múltad visszaadja! De múltad már kihordta magából, megszülte mindegyik részletét. Vajúdása csupán tettetett. Leginkább agonizáció.

Távolról talán még tetszetős a bolygód. Kontinensei és óceánjai pompás színekben tündökölnek, de mire visszatérünk, hajad mellett a táj is fehér lesz. Amorf utódodnak a hora lesz már a legtöbb különbségtevő szava, mert sorsa leginkább azon múlik, mint küzd meg fagyos hona takarójával. Addigra bekövetkezik az, mire tudós generációk keresték a megoldást – hasztalan. Halványan sem fog emlékeztetni egykorvolt lakodra az, mit újólag találsz.

Hiába mondanám, törd át a határt! Lázadj, mintha ifjú szív hevítene! Ezúttal a mindenségben fedezd föl önmagad! S végy néhány nagyszerű eszmét, mely végtelenné tehet a végtelenben! Döntöttél. Fordulunk. Messzebbre nem merészkedünk. Ám hősiességről ne álmodj! Annak a kornak a Napja, amely még elbírt a hősoket, leáldozott. Vigaszt nem nyújthat küzdelem, hisz' felórlódott tere. Egy cél maradt: megélni a holnapot. S e cél mindent szentesít.

Az emberi játék veled együtt elkopott. Nincs már oly' szenvedély, mely összetartsa, mi egyre inkább szétesik. Elaggott a lélek is, már nem való neki az új és új hitek nevében folytatott hajsza. A megfáradtság teljhatalomra jutott valamennyi lényben. Lassan közeleg a számvetés ideje. Mit végeztél és miképp.

Szemlélhetted, honnan, merre cseperedsz, mely eszmére milyen választ tudsz adni, mikor az uralmon lévő korcsosulását fölfedezed. Haladtál a saját töretlen utadon. Adva volt a perc, elérted, hogy halhatatlanná légy.

Riasztott a nagyság? Hazugsábitott a salak? Rokon szellemek már nem vonzanak? Ennyi: lássuk, mi maradt még meg a világból? Romjával tudsz-e valamit is kezdeni? Ridegebb úgysem lehet annál semmi sem, mint mikor számos nagy dolog bölcsőjének fagyhalálával kell szembesülnie annak, ki ringatódzhattott méhében annyiszor. Reszketsz-e ettől jóelőre?

Visszafordulni sosem érdemes. Visszaút nem létezik. Amit egyszer elhagysz, ugyanabba sosem érkezhetsz meg. Elfolyik, mi volt.

Öregszel, 'hát nosztalgiznál. Míg az emlékeidre hagyatkozol, remélhetsz. De visszatérsz, így mást találsz.

Tizennegyedik szín

Hajlékomba jöjj!

„Légy üdvözölve, idegen, pihenj meg!” Gulibánkban heverj le egyetlen éjszákára! Tégy ott asszonyoddá, hogy isteni magodból részesülhessen családunk! Ettől lehetünk hozzád még inkább hasonlatosak. Ezt tiszta szívből szeretnénk, és érdekünk is ezt kívánja. Időtlen idők óta tudni véljük, a tőled fogant gyermek megváltónkká cseperedhet, beköszönhet ránk egy jobb kor, melyben több főka juthat konyhánk asztalára. Ne resteld 'hát a vélem hálást! Férjem egyébként is ezt valamennyi nemes vendégétől jónéven veszi. Torkod nem vágja át álmodban, ha tisztességesen meghágsz. Épkézláb fiút szülhetek neki így, általad, s nem halott csecsemőket évről évre, hogy az értük folytatott gyászunk mellé gyöngé testük elfogyaszthassuk toros hús gyanánt. Fajunk ekként továbbra is fönmaradhat, s holnap is lesz ügyes vadásza a jégmezőnek, ki talán megéri, hogy a Nap kohója újragyúl, visszatér a hírből ismert világ, miről szép regéink lelkierőt nyújtón szólnak estelente. Valamennyiben szerepelsz te is, jóképű nagyúr. Gyakorolj 'hát vélem és bennem kegyet, hogy mátol mindenkinél különb legyek: Isten által belém oltottat hordozzak keblem alatt!

De jaj! Az arcodra ülő undort mire véljem? Sérteni kívánod e konyhó urát? Vagy nem lennék elég jó, hogy hajlékunkba jöjj? Eldobsz magadtól, mint egy rossz riherongyot? Ne tégy ily' csúfságot velem! Hajnal hasadtán friss fókazsírral kentem be bőröm. Illata mindennél vonzóbbá és különbbé alakított. Tele van étellel, vonzalommal, csáberővel valamennyi ízem. Az ember szívét melegen tartja ez az ambrózia még akkor is, mikor a dűnék között eszeveszetten vágató szél már a léket befagyasztja.

Tapogass meg, mily' lágy lett tőle arcom, mellem, csípőm, valamennyi porcikám! Ágyékom pedig sikamlósabb nem is lehetne. Próbálj csak ki bátran! Tapasztalt vagyok az összehálás terén. Egy istennek különben sincs mitől félnie. A kórság, mi elevent gyötör mihelyst öntudatára ébred, a halhatatlant ki nem kezdheti. A múlandó sajátja a szenvedés, s hogy életén át csak továbbszaporítja bajait, míg a vég hajlékába be nem köszön. Rád nézve még a vérzésem sem veszélyes, így tabu gyanánt nem férközhet közénk. Férjemnek mi tilos, az számodra nem kívált kívánatos? Az áldozat véresen a legmegfelelőbb. Oltárodra így helyezzük. Frigyük csak szent lehet e pillanatban. Otthonunkra és a végtelen hőmezőre áldást hozó.

Vagy jobb szeretnéd pusztulásunkat? Vesszünk el, mert méltatlanná váltunk gondviselésre? Túl halovány képmásaid vagyunk? Ezért ódzkods, utasítod vissza csábomat?

Nem ismerem az istenek közötti etikettet, a férfinak miképpen kínálja körötökben a nő magát. Ebben hibáztam volna? Vagy társad kedvére is tegyek? Oly' magányosnak tűnik szellemében. Fölvidítsam? Egyetlen szavadba kerül, bármire hajlandó vagyok. Csak utána ne háríts el! Bújj hozzám! Melegíts! Hatolj belém! Fényesítsd be rideg és sivár életem! Rád vártam eleddig. Itt vagy nekem. Csak egyetlen éjszakát! Csak veled! Csak termékenyíts! Viruljon az ölem! Világ virágával áldott hadd legyek!

Elég!

„Dacoljak-é még Isten végzetével”? A rideg hóvilág vacogtat, s lakói akár a testet öltött halál: merő borzadály futkos a hátamon a megjelenésüktől. E lények csupán babonás hitvány fattyai az egykorvolt embereknek. Mi azok nemes lényegét adta, ezekből egy szálíg kipusztult, még árnya se látható e sivár pannoitikumban. A nőből a költészet elillant. Régi fénye gyenge utáztatának sem tekinthető, mi visszamaradt belőle. Két lábon járó szukává, rossz termést hozó bakzógéppé változott. A férfi – érzelem és gondolat nélkül – eleven sírgödre önmagának. Jobb lett volna sosem látnom torz ábrázatát. Húvös közönye, gyáva nézete pedig még ennél is riasztóbban hatott a közérzetemre. Örökömbé léphet-e egy efféle korcs alak? Még ha vallaná is annak magát, megtagadom tőle ezt. Léte károsabb az emberi nemre, mint nemléte lenne.

Nem úgy állok itt, mint ki remélni bír még bármit is. Kárörvendhetsz, már síriratként hangzik valamennyi torkomon át fölszakadó mondatom. Másra, többre nincs erőm, mint a szavak gyászleplevel beborítani bukott fajom maradvékát, benne elsiratni múltamat, és azt, hogy jövőm elfogyott, e jelen – a számomra adott percek közül – a végsőt ketyegi el. Nincs... Ne legyen tovább! Jellegtelenebbé már nem kicsinyülhet egyetlen tudással áldott és vert sem, úgy hiszem. Ideje befejezni a történetet!

Hiába volt 'hát annyi küzdelem? Elvesztem. Mire volt jó a megismerés, ha pusztán annyira, hogy a szenvedésem okát szaporítsa? Oly' elmúlást kínál e fagyos környezet, mit állatnak se kívánhatok. Büszkeségem utolsó csonkjait itt és ezen vesztettem el örökre. Még az úr magánya is különbbé tette volna pályám befejezését. Ám mást nem tehetek, mint igyekszem emelt fővel elviselni ádáz sorsomat. Így alakult – ily' bárgyún érjen véget.

Alakulhatott volna másképpen is? Akadtak szabad döntéseim? Hogy visszazanézek, ezt is számos bizonytalanság lengi körül. Volt abban logika, hogy az idő örvényéből ekként kavartogtak elő a tények és a dolgok. Akár az eldobott kavics, leírtam egy röppályát. De a kavics dönti-e el, hogy a térben melyik pillanatban hol tart éppen, s ott mi történik vele? Nem tettem tehát többet, mint az adott hely elvárásainak megfeleltem. Nevezhetném ezt talán önrendelkezésnek? Aligha.

Ki róttá rám a bejárt utat? Miféle fölsőbb hatalom az, amely nem szégyenkezik a hozzám méltatlan vég miatt? Te? Vagy a teremtőm? S örömtöket leltétek-e vergődéseimben legalább, hogy a hosszú menetelés során számomra se vendégfogadó, se ünnepnap nem akadt? Gondoskodhattatok volna rólam jobban is, hisz' bűnöm bűnötök.

Életeken át tengődtem a körém szórt derengésben, ahol, ami biztosnak tűnt, az is bizonytalanná vált előbb-utóbb. Miért? Árnyak rajzát láttam csupán a barlangom falán? Képzelet volt vagy valóság, miből eszméletem idáig sarjadzott?

Válaszom sejtethet. Válaszom hallhatod. Hogy játék legyek, abból elég! Ébredetek?

Ébredj!

„Álmod véget ért.” Láttál többet is, mint mit halandó tudásban magára vehet, mégsem rokkantál kellőképpen bele. Figyellek. Arcodon kutatom a változást. Majdan éberen tetszed-e, mit én tennék helyedben? Vagy előrevetített sorsodat zokszó nélkül elfogadod? Álomutunk legalább fölkvartá-e szívedben az édenemlék állóvizét?

Viszonyíthattál. Még ennek is másképp' kellett volna történnie... Eszményed elfogyott, dicsőségedről hírmondó sem maradt, az enyészet lett az úr honodban... Végso látomásodban, ki helyedet ideig-óraig betölti még, nem találtál semmi emberit. A reménytelenség ettől miért nem duzzadt egyre hatalmasabbra hiú kebledben? Honnan merítesz erőt, hogy ezt emelt fővel viseled? Netán Istennel játszol össze miatta? Akkor is halovánnyt alakítottál. Szereped újra és újra túlnőtt rajtad. Gyöngé volt a megformált karaktered. Tragikomikus a bukárod. A vereség nem tántorít?

Bár roppannál össze, hogy gúnykacajom őszintén szólhasson! Mesterkedésem eredménye büszkeséggel tölthessen el. Megérdemelném... Így túlon túl keserédes a megrajzolt pályáiv tanulságainak számvetése. Hiába tűnik tökéletlennek a világ, éppen ez viszi előre, teremti meg a benne zajló élet szépségeit. Tán még azt is gondolhatnám, mert belőle valami mindig hibádzik, attól lenne tökéletes? A kétely, mely szüntelen érlelte magát, ezért volt képtelen összetörni a kétes szellemet, ki feladatához felnőni nem tudott?

Szabódom... Felfogásom gyenge lenne? Valamit nem ismertem fel, hogy célo-m érdekében a kicsinységére rávilágíthassak? Az ember számára ácsolt kereszt az én hátamra is rákerült, mert a jövődön való átkalauzolásod magamra vállaltam?

Ez egyszer elbizonytalanodtam. Valami annak ellenére sincs rendben, hogy én irányítottam a dolgokat. Elég körülnézнем. Ezúttal nem te vérzel. Én meg miért? Okom lenne rá?

Tanújává tettelek annak, mit Isten istenvoltának cáfolására kifőztem. Mindent megmutattam. Talán még többet is. Nem borzaszt eléggé a teremtőd nagyságát hirdetni hivatott fércmű? Az, hogy benne csak ily' semmitmondó szerepet szántak neked? Származásodból csupán ennyi következne? A tőlem kapott lecke nevelt-e némi önismeretre? Hinni tudsz-e még?

Vágytad a nőt, de el sosem érted, mert számos dolog akadt, mit nemes férfiúként a megtartásánál fontosabbnak ítéltél. Végül ő vágyott rád, s hogy megtermékenyítsd, ám undorodva és gögösen taszítottad el, nem lelvén föl benne az egykorvolt szépséget, költészetet. S fölleled-e majd ébredésed után nődben? Nem akkor tűnik tökéletesebbnek, ha csupán ábrándozhatsz fölle? Ha nem eleven hús, hanem csak idea? Az, aminek képzelni akarod? Mert képzeletedben tán szabad lehetsz, akarhatsz és elérhetsz dolgokat. A valóság viszont nem ilyen. A valóság az lesz, mit mutattam.

Harcolj 'hát! Harcolj! Mutasd meg istenednek, több van benned, mint amit beléd rakott! Az én haragvó, kételkedő teremtőerőm is, amely minden titkos zugba bevilágít, hogy fölfedje rejtelseit. Azt, amiről sejtelted sem lehetne, ha rajta múlna. Ám rajtam is múlik...

Most már ébredj! Az ábrándból legyen valóság az ő ege és az én földem között!

Tizenötödik szín

Hátravan

„Tudásra törpe és vakságra nagy.” Ily’ köztes lényvel minden grandiózus terv kudarcba fúl. Nem kell mellé ahhoz még isteni gondviselés se, az ember elegendő önmagában, no meg a magasztos céljai. Am korai még ünnepeled. Az iménti csupán egy álompróba volt. A történetet élesben újra lejátszszuk majd. Figyeld, akkor mit hozok ki az általad teremtett selejtes anyagból! Abban a menetben több szavam lesz, hisz’ ezúttal okultam, annyi szent. Vagy inkább átkozott? Nem szedsz rá újfent. Holnap más alapokról kezdem a bajvívást. Jobb, ha arra kintartóan edzel a tetszelgés helyett! Gyakorolni én most félrevonulok. Mi itt formálódik, megfeküdné gyomromat. Nem kívánom látni az unalmas végkifejletet, hogy egymás nyakába borul a túlistenített család. Leléptem. Megyek.

Mennék. Engedj távoynom! Egyszer már elűztél. Most visszatartasz? Miért? Talán én is a világnagy terved része vagyok? Igényeled szolgáltatásomat? Csak nem felismerted, hogy világosságot senki más nem gyűjthet az emberkoponyán belül kívülem? Erre keltek? Hah, erre való vagyok? Elmémben meg nem bomolhatok, ha mesterkedésemhez újból és újból kapok egy-egy sárból gyúrtat. Megtanítom ellened fordulni, kezemre játszani az általad becsesnek tartottakat. Tudatát tágítom. Viselt dolgaidról így lesz fogalma – nem tagadhatod. Ismerd be, egy parányit ostobábban jobban a kedvedre tenne. Beléoltok ’hát még ezt meg azt a titkos vegykonyhám szüleményeiből. Hogy mit is? Rá nem jössz. Hiúságod megakadályoz benne. Meglepetés erejével ér nemsoká.

Mást várnál el tőlem? Kössünk új alkut! Egyezzünk meg ismét! De már ne csak két fára, a földre is! Ez a vidék számodra semmire se jó, én meg bera-gyoghatom elmém éles fényével. Remek pokol lehet, csak hagynom kell, hogy peregjenek az események a maguk útján. Engedd, hogy birtokoljam! Megbá-nod, ha nem!

Különben meg mindegy. Átkozott hely ez, még ha kezded munkájának is tudhatod. Hazudnak róla az ájtatos szavak. Sárkányfogvetemény borítja felszínét, mintha nekem szántad volna kezdetektől fogva. Tehát ki másra bízhatnád művelését? Elismered-e, hogy ezért is engem illet? Jussom két megközelíthetetlen fánál jelentősebb, mert én magam is jelentősebb vagyok. Vagy tévedek?

Rendben van, úgy tűnik, nyeresre állsz. Mögötted a slepp, idomított angyalkarod fél karéjban, mely dicsőséged zengeni sose rest. Nyálas énekével azt is elhíteti veled, mire még sor se került. Minden harcnak elején vagyunk – ne feledd! Másfelől egy dőre asszonyra alapozod az e pillanatban learatható látszatiadialod. Helyedben óvatosabban ünnepeletném magam, ha trónt cserélnék. Az eljövendő bizonytalan. A valóság hátravan. Egyetlen biztos pontot bennem lelhetsz itt. Abban pedig biztos lehetsz, a szálakat csodálatosan mozgatom. Képzeted követni se bírja majd, sűgásom nyomán az ember mire képes. Erre vigyázok, és puhányságodat, semmittevésedet át nem veszem. Maradjon a meddő juss e gyűlevész hadra, mely nélkül két lépést se teszel!

Ez az álomparti talán elveszett, ám a valódi lapokat még meg sem kevertem. Te is tudod, az osztás rám jutott. A kezemet figyeld! Ésszel csalogok.

Áldott állapotból

„Ah, értem a dalt,” az angyalok fennkölt szavát! Tudom már, a paradicsomon kívül sem élünk teljesen magunkra hagyottan, s remélhetjük, hogy emberi nyomorúságunk egyszer még megszűnik. Meglehet éppen gyermekünk által, kit keblem alatt hordozok. Immár ő jelenti a legtöbbet nekem, mit a világ adhat a nőnek.

Mily’ nagyszerű anyának lennem. Bár még csak sejtelem ez, ám máris minden gondolatomat betöltő, meghatározó érzés. Szülő leszek. Új embert, új világot nevelhetek. Messze többnek tűnik ez a feladat, mint a férfi bárminemű pusztá célja. A méhemben fogant rajtam és társamon is túlmutató jövőt jelent. Mindenekfölött áll, hogy van. Egyértelmű bizonyítéka, hogy létezik gondviselés. És itt van, bennem növekszik. Mi más hozhatna ránk, mint föloldozást? Bűnünktől megszabadít majd. Vagy ő is csak további vétkeink számát szaporíthatja?

A kalyiba sötétségéből – hová álmodni látni kísértőnk társaságában tértünk be – uram hideg csókját hagyva hátra, mért lopózott el? Ettől oly’ idegennek tűnt a távolodó alakja, hogy elfogott a félelem. Tán nem is szeret? Pedig ártatlanságom adtam oda neki. Nem értékelné eléggé? Vagy valami másról lenne szó? Riaszt a gondolat: Vajon valóban ő volt-e az, kivel a kunyhónk leple alatt kétszer együtt háltam?

Korábban hűvösen még sosem ölelt. Most is elsőre tüzes volt, csupán másodsorra lett rideg és velőt fagyasztó. Mintha az éj során két alakban tett volna asszonyává, akkora különbség mutatkozott az egyesüléseink között. Egészen összezavarta lelkemet, hogy bennem ez ily’ gyöttrőn fölmerülhetett.

Az ördög tán érti ezt. Én fel nem foghatom. És azt sem, hogy ez a sejtelem mit jelent. Egy lesz-e magzatom e furcsa nász után? Testem gyümölcsét Isten tetszőnek ítéli-e meg? Fiunk kit szolgál majd hitével és keze munkájával? Menynyi talány már az embrió körül.

Könnyebb lenne, ha érteném, mi történt. Mi fog történni. Csakhogy az én szememre nem küldtek jövőálmot. Az elkövetkező ezerévek megismeréséből kihagytak.

Tudatlanságomnak köszönhetem lelki tisztaságomat, amely tulajdonságomként lett megnevezve? Ezért vagyok asszonyállat? Az, aki bűnös dolgot nem tehet, mert a bűn a bűnös tett felismeréséből származik? Mit öntudatlan cselekszem, az vétékké nem válhat? Ha ösztönöm vezérel, csakis jót tehetek? Vezérelhet-e csupán az ösztönöm, amikor mindez kérdésként tolulhat a számra?

Kétségekre semmi okot nem adott az ég, hisz’ hallhattam a szózatát, hogy a bűn mellett az erényt is szabadon választhatom. De muszáj-e választanom? Nem élhetek-e a végletek közötti arany középúton? Nem az egekben és nem a föld alatt? Itt, két lábbal a talajon állva? Még szeretve is csak így? Így, józanul?

Ha ez hiánytalanul végbemehet, „hála Istenemnek” érte! Hála, mert teremni akkor megéri.

A szakadék szélén

„Csak azt tudnám feledni!” Ám feledni nehéz, még ha boldogan élni csakis az képes, aki felejt. Ha megtehetném, könnyű lenne maradásom. Büszkén vállalhatnám a nőm ölébe plántált gondozását, az újbóli küzdelmeket. De nem felejtetek. Ismerem az eljövendőt. Túl kevés dicsőség szorul bele ahhoz. Hitvány pillanat annál több köszöntene be hajlékomba.

Mondjátok, nyugül nyakamba mért vegyem azt, mibe halovány nemesség szorul?! Tegyem ezt pusztán azért, hogy kedvetek kellőképp' beteljen? Csupán ennyire szólna hivatásom? Csupán ennyire?

Rettentett az álom. A percnyi öntudatnak árát éberen is megfizessem? Az akaratom szabad. Dacolhatok. Kiábrándultam az элем tárt világból. Megmaradnom minek?

Alattam sziklaorom-mélység. Csábító... Más sugallatnak – hisz' folyvást rászedett – miért higgyek? Tapasztaltam eleget. Ne is reméljétek, hogy újból bedőlök karmaitok közé! Tán nem lenne az enyém ez a jelenlét, ez a test, melyre mindannyian igényt tartotok a saját eszközeitekkel? Ne lenne nálam a döntés joga?

Hallgassak gyereksírást? Küzdjek? Öregedjek? Esméljek önnön sérülékenységemre? Ismételjek egy szörnyű álmot, egy történetet?

Rám, mint bohócra, ne számítsatok! Az elején lefújom ezt a mérkőzést.

Minden hívás veszélyforrásba csal. Nem dőlhetek be egyikőtöknek se. Játsszatok önnön bőrötökre, nélkülülem!

A pusztá még kietlen, a talpam alatti gránit kemény. A véghez éppen jó porond.

Ki gondolhat olyant, hogy be kellene népesíteni a horizonton túlit is? Még ezt a placcot is fölösleges. Hát még meghódítani? Mi végre tennék így? Nem én lennék benne örömt.

A megkóstolt gyümölcsnek íze volt. Sokat ígért. Az úrnek, mit szívemben érzek most már, kongása van. Nem hajt megismerésvágy. Láttam, amit kellett, s viseltem azt. Kitisztult belőlem az illúzió által táplált. Tudom, amit tudok, s ez épp' elég.

Mi maraszthat ismét általálnem sorsomat? Létezheth egy másik út?

Nagyobb erők feszülnének ellenemre, minthogy ezt keresztülvigyem. Az elején kell elvágnom a szálakat. Ott, ahol még egyetlen vagyok, hogy minden egyéb szenvedés elmaradhasson.

A magasság elérhetetlen. Csak ami tátong, az fogadhat be. A léleknek mélysége van. El kell merülnöm benne és vele. A világ ügye nem az enyém, bármilyen szerepet ruháznátok is rám. Teremtésen és megvilágosodáson túl – és azon belül – lehetséges-e ekképp' valóban emberré válnom? – kérdezem. S tudom: semmiképp'.

Kiűztek. Korábbi helyemre vissza nem mehetek. Időm lett és terem. Hátárok közé szorultam. Benne keressen ember-magam? Tegyek úgy, mint aki még hinni tud?

Hívó szó, figyelmeztetés, irónia érdemben nem fordíthat rajtam. Hiába ne kísértsetek! Egy lépés előre. Szabadesésben a test elveszti súlyát. Egy pillanatra minden könnyű. Elérem mélységemet.

Záró szózat

„[K]üzdj és bízva bízzál!” Holmi mély szakadékba magad ne vedd! Inkább ne vedd, hogy az erény mennyi szenvedéssel jár, hisz’ jutalmaként „kegyembe veszek”! Vidám sorsot és derűs keresztet – mint dicső végkifejletet – ígérhetek, ha a világhoz kedvem szerint állsz. Ennél jobbat és többet kínálni sem tudok. Mi múltékony éltedben görnyeszt, örök időt bíró körömbé az emel. Rád nézve jótékony hatású lesz, hogy a titkomat nem tudod, lázadó szellemed visszfénye mellett vívhatod meg harcodat, melynek során lelked szentté tisztulhat. Ekképpen fölmagasztosulhatsz a trónom közelébe, majd ha a tested levetetted.

Ábrándozó figyelmed mostantól rám szegezd! Hallhatod, mily’ nagyszerű az égi szózat. Kövesd és cselekedj a benne foglaltak szerint! Azt a csöppnyi kint, mit a betartása jelent, fölösleges felnagyítanod. Panaszra az állat is találhat okot. Ki a lépedet sarkantyúzza, az is szeret. Csak a hájad növesztenéd, ha ösztökélésedről megfeledkezne. A mozgalmasabb élet szebbnek mutatkozik. És én is jobban szórakozom, mikor a problémáidra keresed a megoldást. Hajrá! Kalandra fel!

Büszkeségedet verejtékes munkádra alapozd, s ne arra, mi könnyen jön! Az könnyen el is mehet. Az másfelé vezet, nem hozzám. Ha tévelyegsz, a növekvő távolságot unod, a gyöngye nőre nyugodtan bízhatod, hadd vezessen. Különben orrodnál fog ott, hol ezt nem engeded. Csal és csalódsz, a szíved pedig hamarján lépze megy.

Haladj bátran előre! Ha nem is látsz, mindig a közeledben tartózkodom. Még hat nap után is némi örömteli kéjjel nézem el, mint bajlódsz, hogy ott-hont teremts. Remek műsor ez. Van benne ármány és szenvedély, remény és szaporulat, hit és vizsály. Más planétán sem akadna olyan isten, ki rajt’ jót nem mulat. Abban bízhat, baklövésed nélkül megenne az unalom. Bámulhatnám azt, ki verset írva elborozgat egy felhőpaplanon, s ezzel pattanásaim szaporítja.

Fogadd el a fentről sürgötött változást! Ha kihasználod, jóra vezet. Balszerecse ne gyötörjön, mert napra nap körötted ólálkodik! Mást hozok hajlékba, ha a kétes híru angyalom rosszul tanít. Kell az ő elmeéle, hogy eleget tehess a kívánatomnak. Bár keleszti benned a hitvány anyagot, nemes lelket éleszt azzal, hogy dönteni késztet bűn és erény között. Valamennyi seb bölcsébbé tesz – meglátod egykoron. Mesterien rendeztem el a dolgokat. Mutasd, hogy tudsz küzdeni a mindenségben!

Van már a világban éppen elég kifent karom. Zengj ’hát örökön magasztalón, angyali karom!

A belső lapokon sorjázó monológok ott kezdődnek, ahol a madáchi párbeszédnek befejeződnek. Az utolsó szavak fonalát veszik fel, azt görgetik előre-hátra, mintegy a szereplők okfejtésében továbbfuttatva a jelenetet és megelőlegezve a következőt, keresve a fölmerülő kérdésekre a választ vagy taglalva az egzisztenciaváltásból adódó dilemmákat. Olyan belső beszédnek föltárására törekedve, amelyek benne vannak *Az ember tragédiájában* akkor, ha az egyes színek után megáll az ember, s engedni az elvarrhatatlan gondolatok szabad áramlását.

Mire is számíthat ezúttal az olvasó? Játékra. Mondhatni: szín-váltásra. A bizonytalan megszólal(tat)ására. Vagyis drámakölteményből képzett sorokra. Átmenetekre, ahol az Úr, Lucifer, Ádám, Éva, a Föld Szelleme kibeszéli magából a fölgylemletet és látómezejébe vonja a jövőt, jövőjét.

Vajon meg lehet-e tenni ezt? A létezés különféle módjai megragadhatók? Vannak e cél elérésére alkalmas kifejezések? A nyelv tud ilyenekkel előrukkolni, ha egy több mint másfél évszázaddal korábban született műre alapoz?

Jelen írás kísérlet. Legyen a befogadása is az! Kísérlet a folytatására. Olvasása és továbbírása révén.

Handó Péter 1961-ben született Salgótarjánban. Sóshartyánban él.

Kötetei:

Képek egy feledhető jelenből, Salgótarján, 1992

Jelen a felejthető képek között, Salgótarján, Balassi Bálint Megyei Könyvtár, 2007

Alvó konfliktusok mezején, Salgótarján, Balassi Bálint Megyei Könyvtár, 2008

Lezáratlan szavak, Budapest, Napkút, 2011

A kiadvány megjelenését támogatta:

Salgótarján
Megyei Jogú Város
Önkormányzata

Nógrád Megye
Önkormányzatának
Közigyűlése

Napkút Kiadó Kft.
1043 Budapest, Tavasz u. 4.
Telefon: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence

ISSN 1787-6877
ISBN 978 963 263 396 1